

ingediend op **337** (2024-2025) – Nr. 9
20 juni 2025 (2024-2025)

Amendement

voorgesteld na indiening van het verslag

op het ontwerp van programmadecreet

bij de aanpassing van de begroting 2025

INHOUD

Voorontwerp van amendement	3
Protocol nr. 150 houdende de conclusies van de onderhandelingen die gevoerd werden in de vergaderingen van het Vlaams onderhandelingscomité voor de basiseducatie op 3 juni 2025	10
Protocol nr. 275 houdende de conclusies van de onderhandelingen die gevoerd werden in de gemeenschappelijke vergadering van:	
– Sectorcomité x – onderwijs (Vlaamse Gemeenschap);	
– Comité voor de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten – afdeling 2 – onderafdeling “Vlaamse Gemeenschap”;	
– Overkoepelend onderhandelingscomité vrij gesubsidieerd onderwijs; op 3 juni 2025	18
Advies van de Raad van State	35
Amendement	57

Amendementen voorgesteld door de Vlaamse Regering bij het voorontwerp van
Programmadecreet bij de begrotingsaanpassing 2025

AMENDEMENT

Voorgesteld door de Vlaamse Regering

Hoofdstuk 5. Onderwijs en Vorming

Afdeling 1 (nieuw) en 2

In hoofdstuk 5 een afdeling 1, die bestaat uit een artikel 12/1 tot en met 12/6, en een afdeling 2, die bestaat uit het bestaande artikel 13, invoegen, die luiden als volgt:

"Afdeling 1. Aanpassingen tarieven inschrijvingsgeld volwassenenonderwijs

Art. 12/1. *In artikel 98, §2, zesde lid, van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs, ingevoegd bij het decreet van 16 maart 2018, worden de woorden "en koeling en warmte" vervangen door de zinsnede ", koeling en warmte en specifieke personenzorg".*

Art. 12/2. *In artikel 105, §3bis, zesde lid, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 16 maart 2018, worden de woorden "en koeling en warmte" vervangen door de zinsnede ", koeling en warmte en specifieke personenzorg".*

Art. 12/3. *In artikel 113novies van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 16 maart 2013 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 7 juli 2023, worden de volgende wijzigingen aangebracht:*

1° aan de inleidende zin van paragraaf 4 wordt de zinsnede "ingeschreven zijn in een opleiding van de basiseducatie of een opleiding van de studiegebieden Nederlands tweede taal richtgraad 1 en 2 of Nederlands tweede taal richtgraad 3 en 4 van het secundair volwassenenonderwijs en die" toegevoegd;

2° paragraaf 4, 1°, wordt vervangen door wat volgt:

"geen houder zijn van een diploma van het secundair onderwijs, voor zover het een inschrijving betreft voor een opleiding van de basiseducatie;"

3° paragraaf 4, 2° en 11°, worden opgeheven;

4° aan de inleidende zin van paragraaf 6 wordt de zinsnede "in een opleiding van de studiegebieden Nederlands tweede taal richtgraad 1 en 2 of Nederlands tweede taal richtgraad 3 en 4 van het secundair volwassenenonderwijs en die" toegevoegd;

5° er wordt een paragraaf 6quater ingevoegd, die luidt als volgt:

"§6quater. In afwijking van paragraaf 1 geldt een standaardtarief van 2,25 euro per lestijd van een module voor cursisten die zich inschrijven voor een opleiding van een studiegebied als vermeld in artikel 7, 2°, 3°, 7° tot en met 12°, 14°, 20°, 23°, 24°, 27°, 28°, 30° tot en met 34°, 36°, 42°, 43°, 46° en 50° en voor een experimenteel studiegebied als vermeld in artikel 10.

In afwijking van paragraaf 3 wordt het inschrijvingsgeld begrensd op 450 euro per opleiding per semester voor cursisten die ingeschreven zijn in een opleiding vermeld in het eerste lid.”;

6° er wordt een paragraaf 6quinquies ingevoegd, die luidt als volgt:

“§6quinquies. In afwijking van paragraaf 1 geldt er een volledige vrijstelling van inschrijvingsgeld voor cursisten die op het moment van hun inschrijving gedetineerd zijn, zoals bepaald in artikel 2, 16°bis.

7° er wordt een paragraaf 6sexies ingevoegd, die luidt als volgt:

§6sexies. In afwijking van paragraaf 1 geldt er een verminderd inschrijvingsgeld van 0,03 euro per lestijd van een module voor cursisten die ingeschreven zijn in:

1° de geletterdheidsmodules Nederlands en Leren Leren of Regie over het Eigen Leren van het secundair volwassenenonderwijs;

2° een opleiding van de studiegebieden aanvullende algemene vorming of algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs van het secundair volwassenenonderwijs ;

3° een opleiding van het studiegebied bijzondere educatieve noden van het secundair volwassenenonderwijs.

In afwijking van paragraaf 3 wordt het inschrijvingsgeld begrensd op 180 euro per opleiding voor cursisten die ingeschreven zijn in een opleiding vermeld in het eerste lid.”;

8° er wordt een paragraaf 6septies ingevoegd, die luidt als volgt:

“§6septies. In afwijking van paragraaf 4 en 6 geldt er een verminderd inschrijvingsgeld van 1 euro per lestijd van een module voor cursisten die ingeschreven zijn in een opleiding, vermeld in paragraaf 6quater, eerste lid, en:

1° op het moment van hun inschrijving een inkomen verwerven via een inschakelingsuitkering of een werkloosheidsuitkering of ten laste zijn van voormelde categorieën;

2° op het moment van hun inschrijving in het bezit zijn van een van de volgende attesten of ten laste zijn van een persoon die in het bezit is van een van de volgende attesten:

a) een attest, uitgereikt door de bevoegde overheid, waaruit een arbeidsongeschiktheid van ten minste 66 percent blijkt;

b) een attest waaruit het recht blijkt op een integratietegemoetkoming aan gehandicapten;

c) een attest waaruit de inschrijving bij het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap blijkt;

d) een attest, uitgereikt door de bevoegde overheid, waaruit een vermindering blijkt van het verdienvermogen tot een derde of minder van wat een gezonde persoon door het uitoefenen van een beroep op de algemene arbeidsmarkt kan verdienen;

e) een attest, uitgereikt door de bevoegde overheid, waaruit een vermindering blijkt van de zelfredzaamheid van ten minste zeven punten;

3° op het moment van hun inschrijving materiële hulp krijgen, vermeld in de wet van 12 januari 2007 betreffende de opvang van asielzoekers en van bepaalde andere categorieën van vreemdelingen;

4° op het moment van hun inschrijving tijdelijke bescherming krijgen ter uitvoering van richtlijn 2001/55/EG van de Raad van 20 juli 2001 betreffende minimumnormen voor het verlenen van tijdelijke bescherming in geval van massale toestroom van ontheemden en maatregelen ter bevordering van een evenwicht tussen de inspanning van de lidstaten voor de opvang en het dragen van de consequenties van de opvang van deze personen;

5° op het moment van hun inschrijving een inkomen verwerven via maatschappelijke dienstverlening of een leefloon of ten laste zijn van de voormelde categorieën;

6° op het moment van hun inschrijving niet voldaan hebben aan de voltijdse leerplicht;

7° op het moment van hun inschrijving werkzoekend zijn, vermeld in artikel 2, 47° bis;

8° op het moment van hun inschrijving niet-werkende, verplicht ingeschreven werkzoekenden zijn die op het moment van hun inschrijving nog geen recht op een inschakelingsuitkering hebben verworven;

9° ingeschreven zijn voor de opleiding Ondernemerschap en tegelijk ingeschreven zijn als leerling in de derde graad van het secundair onderwijs, een centrum voor deeltijds beroepssecundair onderwijs, een centrum voor deeltijdse vorming of een centrum voor vorming van zelfstandigen en kleine en middelgrote ondernemingen.”;

9° er wordt een paragraaf 6octies ingevoegd, die luidt als volgt:

“§6octies. In afwijking van paragraaf 1 geldt er een verminderd inschrijvingsgeld van 1 euro per lestijd van een module voor cursisten die ingeschreven zijn in een opleiding die behoort tot een studiegebied met structureel knelpuntkarakter, vermeld in artikel 98, §2, zesde lid.

In afwijking van het eerste lid geldt er een volledige vrijstelling voor cursisten die ingeschreven zijn in een opleiding, vermeld in het eerste lid, en die op het moment van hun inschrijving voldoen aan een categorie, vermeld in §6septies, 1° tot en met 9°.

In afwijking van paragraaf 3 wordt het inschrijvingsgeld begrensd op 200 euro per opleiding per semester voor cursisten die ingeschreven zijn in een opleiding vermeld in het eerste lid.”;

10° er wordt een paragraaf 6novies ingevoegd, die luidt als volgt:

“§6novies. In afwijking van paragraaf 1 geldt er een verhoogd inschrijvingsgeld van 4 euro per lestijd van een module voor cursisten die ingeschreven zijn in een opleiding van het secundair volwassenenonderwijs die behoort tot de studiegebieden ambachtelijke accessoires, drankenkennis, Europese hoofdtalen richtgraad 1 en 2, Europese neventalen richtgraad 1 en 2, Europese talen richtgraad 3 en 4, fotografie, Hebreeuws, huishoudelijk koken, huishoudelijke decoratie- en naaitechnieken, mode maatwerk, mode realisaties, Oosterse talen, Scandinavische talen, Slavische talen en textiel.

De begrenzing van het inschrijvingsgeld, vermeld in paragraaf 3, wordt niet toegepast op de opleidingen, vermeld in het eerste lid.

De volledige vrijstelling van inschrijvingsgeld, vermeld in paragraaf 6quinquies, en het verminderde inschrijvingsgeld, vermeld in paragraaf 6septies, worden niet toegepast op de opleidingen, vermeld in het eerste lid.”;

11° er wordt een paragraaf 6decies ingevoegd, die luidt als volgt:

"§6decies. De bepalingen vermeld in paragraaf 2 zijn niet van toepassing op de cursisten die voldoen aan de bepalingen vermeld in paragraaf 6quater tot en met 6novies."

Art. 12/4. In artikel 113decies van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 16 maart 2018 en vervangen bij het decreet van 21 december 2018 worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 3, 1° wordt de zinsnede "n-2/n-1" vervangen door de zinsnede "n-1/n":

2° in paragraaf 4, 2° wordt de zinsnede "artikel 41, §4, 2° en 2°bis" vervangen door de zinsnede "artikel 41, §4, 1° tot en met 2°quater".

Art. 12/5. Aan titel IX, hoofdstuk II, afdeling III, van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 20 december 2024, wordt een artikel 196terdecies toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 196terdecies. In afwijking van artikel 113novies, §6novies geldt tot en met het schooljaar 2027-2028 het inschrijvingsgeld van 2,25 euro per lestijd van een module in een opleiding van het secundair volwassenenonderwijs die behoort tot de studiegebieden ambachtelijke accessoires, drankenkennis, fotografie en mode: maatwerk voor cursisten die in het schooljaar 2024-2025 ingeschreven zijn in de opleiding Aanvullende Algemene Vorming in combinatie met een diplomagerichte beroepsopleiding uit bovenvermelde studiegebieden."

Art. 12/6. Aan titel IX, hoofdstuk II, afdeling III, van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 20 december 2024, wordt een artikel 196quaterdecies toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 196quaterdecies. In afwijking van artikel 113decies, §3, 1°, betaalt elk centrumbestuur in de tweede schijf van het jaar 2025 aan het Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen voor elk van zijn gesubsidieerde of gefinancierde centra een bedrag dat berekend wordt tegen 100% van de inschrijvingsgelden van de cursisten die ingeschreven waren in de periode van januari 2024 tot en met augustus 2024."

Afdeling 2. Bijstellen toekenning jaarlijkse aanvullende vte/leraarsuren/punten/werkingsmiddelen ten behoeve van de asielproblematiek."

VERANTWOORDING

De Vlaamse Regering heeft zich in het Vlaams Regeerakkoord 2024-2029 geëngageerd om vanaf 2027 een begroting in evenwicht te hebben. In het centenboekje is een extra inkomst van 50 miljoen euro per jaar vanaf 2026 ingeschreven bij de inschrijvingsgelden van het volwassenenonderwijs. Vanaf 1 september 2025 zullen de centra voor basiseducatie en de centra voor volwassenenonderwijs daarom nieuwe tarieven moeten hanteren. Bij de aanpassing van de inschrijvingsgelden is rekening gehouden met de verschillende soorten opleidingen en cursisten van het volwassenenonderwijs. Voor de (Alfa-) NT2-cursisten en cursisten van de basiseducatie wijzigt er echter niets.

Artikel 98 en artikel 105

Het studiegebied specifieke personenzorg wordt toegevoegd aan de lijst van studiegebieden met een structureel knelpuntkarakter, waardoor deze cursisten in

aanmerking komen voor een volledige vrijstelling van het inschrijvingsgeld of het verminderd tarief van 1 euro per lestijd van een module (zie verder).

Artikel 113novies

Het standaardtarief van 1,50 euro per lestijd van een module wordt verhoogd naar 2,25 euro voor de opleidingen uit de studiegebieden: administratie, afwerking bouw, ambachtelijk erfgoed, assistentie vrije zorgberoepen, auto, bakkerij, bedrijfsbeheer, bibliotheek-, archief- en documentatiekunde, chemie, grafische communicatie en media, horeca, huishoudhulp, ICT-technieken, informatie- en communicatietechnologie, lassen, land- en tuinbouw, lichaamsverzorging, logistiek en verkoop, maritieme diensten, meubelmakerij, printmedia, ruwbouw, slagerij en toerisme.

Voor deze opleidingen uit bovenstaande studiegebieden komt ter vervanging van het maximumbedrag van 300 euro per opleiding per semester een plafond van 450 euro per opleiding per semester. Het verhoogd tarief voor wie zich binnen een periode van zes schooljaren meer dan driemaal voor dezelfde module inschrijft, verdwijnt.

Omdat gedetineerden zelden over eigen financiële middelen beschikken en slechts beperkt toegang hebben tot betaald werk, kunnen zij met volledige vrijstelling van inschrijvingsgeld bepaalde opleidingen (tweedekansonderwijs, ICT en diverse vakopleidingen) blijven volgen. Op die manier blijft het aanbod in de gevangnissen en de opleidings- en reclasseringskansen van de gedetineerden gevrijwaard.

Omwille van het maatschappelijk belang wordt een sterk verlaagd tarief van 0,03 euro per lestijd van een module voorbehouden voor de gelettertheidsmodules Nederlands en Leren Leren of Regie over het Eigen Leren, de opleidingen van het tweedekansonderwijs en alle opleidingen van het studiegebied bijzondere educatieve noden van het secundair volwassenenonderwijs. Dit voordelig tarief wordt van toepassing ongeacht of de cursisten in het bezit zijn van een diploma van het secundair onderwijs. Maar deze toepassing zal gemonitord worden om eventuele onbedoelde effecten in kaart te brengen en te kunnen bijsturen.

Voor de modules en opleidingen waarvoor het tarief van 0,03 euro geldt, wordt een plafond van 180 euro per opleiding ingevoerd. De toepassing van dit plafond van 180 euro is niet gelimiteerd in de tijd.

Voor de overige bestaande categorieën van een volledige of gedeeltelijke vrijstelling van inschrijvingsgeld zal een verminderd tarief van 1 euro per lestijd van een module gelden voor opleidingen die onder het standaardtarief van 2,25 euro vallen.

Ook cursisten die zich inschrijven voor een opleiding van een studiegebied met structureel knelpuntkarakter genieten van dit verminderd inschrijvingsgeld van 1 euro per lestijd van een module voor de opleiding van het studiegebied met een structureel knelpuntkarakter.

Voor cursisten die een opleiding volgen van een studiegebied met een structureel knelpuntkarakter en op het moment van inschrijving voldoen aan een categorie die recht geeft op het verminderd tarief van 1 euro per lestijd van een module, geldt een volledige vrijstelling van inschrijvingsgeld.

Voor de opleidingen uit de studiegebieden met een structureel knelpuntkarakter wordt een verlaagd plafond van 200 euro per opleiding per semester voorzien.

Tot slot wordt een verhoogd tarief van 4 euro per lestijd van een module ingevoerd voor de opleidingen die niet of in veel mindere mate toegang bieden tot de arbeidsmarkt. De begrenzing tot 450 euro per opleiding per semester en het in aanmerking komen voor het verminderd tarief van 1 euro per lestijd van een module zijn hier niet van toepassing.

Artikel 113decies

Om de budgettaire doelstelling tijdig te kunnen realiseren, is het nodig dat de referteperiode, die dient als berekeningsbasis om het over te maken bedrag van de geïnde inschrijvingsgelden te bepalen, wordt aangepast. De referteperiode wordt verschoven met een jaar nl. van schooljaar n-2/n-1 naar schooljaar n-1/n.

Door deze aangepaste berekeningsbasis zullen de verhoogde inschrijvingsgelden, die van toepassing zijn vanaf 1 september 2025, sneller dan vandaag door de overheid ontvangen worden.

De centra zullen per jaar nog altijd de geïnde inschrijvingsgelden van één schooljaar in twee schijven aan de overheid moeten overmaken maar het bedrag zal berekend worden op basis van een andere referteperiode.

De premie aan cursisten die een eerste diploma van het secundair onderwijs behaald hebben, blijft behouden. Het toepassingsgebied voor de terugbetaling van het betaalde inschrijvingsgeld wordt echter uitgebreid naar de ASO-opleidingen van het volwassenenonderwijs en de diplomagerichte beroepsopleidingen die in combinatie met een basisvorming van de examencommissie of het secundair onderwijs gevolgd worden.

Artikel 196terdecies

Voor cursisten die in het schooljaar 2024-2025 ingeschreven zijn in een opleiding uit de studiegebieden ambachtelijke accessoires, drankenkennis, fotografie en mode: maatwerk in combinatie met de opleiding Aanvullende Algemene Vorming wordt een overgangsmaatregel voorzien. Tot 1 september 2028 betalen zij het nieuwe standaardtarief van 2,25 euro per lestijd van een module in plaats van het verhoogd tarief van 4 euro per lestijd van een module voor de opleidingen Diamantbewerker, Juweelontwerper/Goudsmid, Maatwerk Damespatronen, Maatwerk Herenpatronen, Sommelier of Vakfotograaf.

Artikel 196quaterdecies

Voor het jaar 2025 waarin er overgestapt wordt naar een andere referteperiode voor de overmaking van de inschrijvingsgelden, is een overgangsmaatregel nodig. De nieuwe berekeningsbasis wordt immers midden in het jaar 2025 ingevoerd. Voor de tweede schijf in het najaar van 2025 wordt daarom nog de oude berekeningsbasis toegepast en moet een bedrag berekend op basis van de geïnde inschrijvingsgelden van de periode januari 2024 tot en met augustus 2024 overgemaakt worden. Vanaf de eerste schijf in 2026 moeten de centra een bedrag overmaken berekend op basis van de periode 1 september 2025 tot en met 31 december 2025, en dus ook op basis van de verhoogde tarieven, overmaken.

Datum van inwerkingtreding:

1 september 2025

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Matthias DIEPENDAELE

De Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk,

Zuhal DEMIR

PROTOCOL NR. 150 HOUDENDE DE CONCLUSIES VAN DE ONDERHANDELINGEN
DIE GEVOERD WERDEN IN DE VERGADERINGEN VAN HET VLAAMS
ONDERHANDELINGSCOMITE VOOR DE BASIS EDUCATIE OP 3 JUNI 2025

VLAAMS ONDERHANDELINGSCOMITE VOOR DE BASIS EDUCATIE

Brussel, 18/06/2025

PROTOCOL NR. 150 HOUDENDE DE CONCLUSIES VAN DE ONDERHANDELINGEN DIE GEVOERD
WERDEN IN DE VERGADERINGEN VAN HET VLAAMS ONDERHANDELINGSCOMITE VOOR DE
BASIS EDUCATIE OP 3 JUNI 2025

over

het Regeringsamendement bij het voorontwerp van Programmadecreet bij de begrotingsaanpassing
2025 – Onderwijs en Vorming

De afvaardiging van de overheid, samengesteld uit:

1. mevr. Zuhail DEMIR, Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk – voorzitter
2. dhr. Matthias DIEPENDAELE, minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Economie, Innovatie en Industrie, Buitenlandse Zaken, Digitalisering en Facilitair Management – lid
3. dhr. Ben WEYTS, Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Begroting en Financiën, Vlaamse Rand, Onroerend Erfgoed en Dierenwelzijn – lid;
4. mevr. Melissa DEPRAETERE, Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Wonen, Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd – lid,
5. mevr. Hilde CREVITS, Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij, lid

de afvaardiging van de besturen, vertegenwoordigd door:

mevr. Xantha VANSTEENKISTE, directeur Ligo Brugge-Oostende

en de afvaardiging van de drie representatieve vakorganisaties, te weten:

- de Algemene Centrale der Openbare Diensten (ACOD), vertegenwoordigd door:

dhr. Marc BORREMANS, adjunct-algemeen secretaris ACOD-onderwijs

hebben een akkoord bereikt over het hierbij gevoegde Regeringsamendement bij het voorontwerp van Programmadecreet bij de begrotingsaanpassing 2025 – Onderwijs en Vorming.

Voor het *Regeringsamendement bij het voorontwerp van Programmadecreet bij de begrotingsaanpassing 2025* verleent **de afvaardiging van de besturen van Ligo, Centra voor Basiseducatie een protocol voor akkoord**.

We drukken onze appreciatie uit voor het behoud van de vrijstelling van inschrijvingsgelden voor de cursisten van de centra voor basiseducatie. De laagdrempeligheid van het aanbod van basiseducatie is een belangrijke voorwaarde om tegemoet te komen aan de geletterdheidsnoden in Vlaanderen.

Evenwel wensen we onze bezorgdheid te uiten over de aankondiging van het inkomensgerelateerd maken van het aanbod Nederlands tweede taal (NT2) in Vlaanderen en het verhogen van de tarieven voor de cursisten van de CVO. Een verhoging van de inschrijvingsgelden in het volwassenenonderwijs zet levenslang leren onder druk, zoals ook de VLOR in haar spoedadvies van 2 juni 2025 formuleerde.

ACOD Onderwijs geeft een protocol van akkoord over het regeringsamendement bij het voorontwerp van Programmadecreet betreffende de besparingen (door het innen van verhoogde inschrijvingsgelden) in het VWO voor wat betreft de Basiseducatie.

Wij zijn tevreden dat de partners binnen de Vlaamse Regering tijdens de onderhandelingen niet alleen akte hebben genomen van onze argumenten, ze hebben tevens bij het aanpassen van het regeringsamendement rekening gehouden met onze bezorgdheden.

Gezien onze argumenten ook in de toekomst blijven behouden en wij graag zouden hebben dat bij eventuele toekomstige decretale aanpassingen men er voorafgaandelijk zou rekening mee houden, zijn wij zo vrij om ze in ons protocol op te nemen:

- a) ACOD Onderwijs staat voor een warm Vlaanderen dat zorg draagt voor de zwaksten in onze samenleving. De bestaansreden van de Basiseducatie is het wegwerken van de ongeletterdheid van de burgers. Het is daarom uiterst belangrijk dat de toegang tot de opleidingen van de Basiseducatie kosteloos zijn en blijven voor de cursist
- b) Naast het leren schrijven en lezen zijn in onze huidige samenleving nog andere leervaardigheden zoals rekenen en IT-skills noodzakelijk om te kunnen functioneren in onze maatschappij. Niet alleen is dit belangrijk voor de algemene ontwikkeling als persoon maar het zijn tevens essentiële vaardigheden op de werkvloer; dit geldt ook voor de cursisten met een diploma SO
- c) Beleidsbeslissingen die de alfabetiseringsgraad van de bevolking verlagen, zullen een negatief effect op de tewerkstellingsgraad van de bevolking binnen Vlaanderen Breed tot gevolg hebben.
- d) Ook maatregelen die de scholing van gedetineerden hypothekeren, dienen vermeden te worden. De re-integratie van gedetineerden in de samenleving, nadat zij hun straf uitgezeten hebben, heeft meer kans om te slagen als zij tijdens de detentie een adequate opleiding volgen
- e) Samen met de besturen van de Ligo's vragen wij tenslotte dat bij aanpassingen aan bestaande regelgeving of bij nieuwe regelgeving voldoende tijd wordt geboden om deze te implementeren.

De Christelijke Onderwijscentrale (COC), vertegenwoordigd door:

Els VAN HEES, nationaal secretaris COC

en het Vrij Syndicaat voor het Openbaar Ambt - Onderwijs (VSOA - onderwijs), vertegenwoordigd door:

dhr. Pascal CLAESSENS, secretaris-onderhandelaar VSOA-onderwijs

gaan niet akkoord met hierbij gevoegde Regeringsamendement bij het voorontwerp van Programmadecreet bij de begrotingsaanpassing 2025 – Onderwijs en Vorming.

COC geeft een protocol van niet-akkoord bij regeringsamendement bij het voorontwerp van Programmadecreet bij de begrotingsaanpassing 2025 in verband met de maatregelen betreffende de inschrijvingsgelden in het volwassenenonderwijs.

Dat er een indexering van de inschrijvingsgelden komt is enigszins te verantwoorden. Dat de Vlaamse Regering opleidingen die toe leiden naar knelpuntberoepen wil promoten door voor deze opleidingen een verminderd inschrijvingstarief te hanteren is ook begrijpelijk.

COC waardeert de inspanningen die de Vlaamse Regering doet om sociale correcties op de tarieven voor bepaalde categorieën van cursisten toe te passen, alsook om de opleidingen in de Basiseducatie te beschermen tegen tariefverhogingen. Toch maken we ons ook daarbij zorgen over de hervormingen die nog in de pijplijn zitten.

Het is ook nog steeds niet volledig duidelijk of gedetineerden een volledige vrijstelling krijgen voor alle aangeboden opleidingen.

COC vindt het echter niet te begrijpen en onverantwoord om voor bepaalde opleidingen met name de opleidingen Europese (hoofd)talen en opleidingen zoals fotografie, drankenkennis, ambachtelijke accessoires,... plots een verhoogd inschrijvingsgeld te vragen van maar liefst 167%! Het is niet duidelijk op welke objectieve criteria de Vlaamse Regering zich gebaseerd heeft om dit tarief te bepalen voor deze opleidingen.

Dat de opleidingen Nederlands versterkt worden en betaalbaar blijven kunnen we aanmoedigen. De kennis van Nederlands is essentieel om goed te kunnen deelnemen aan onze samenleving. Maar Vlaanderen is echter niet zo groot en sociale mobiliteit stopt niet aan de gewestgrenzen. We wonen in een land met drie officiële landstalen en we begrijpen niet waarom de opleidingen Frans en Duits duurder worden (en dus anders behandeld worden) dan een opleiding Nederlands. Daarnaast is België lid van de Europese Unie. Kennis van de Europese talen zou precies daarom gestimuleerd moeten worden want talenkennis is nog steeds een verbindende factor. In tal van vacatures wordt nog steeds meertaligheid van de sollicitant gevraagd. Door geen sociale correcties mogelijk te maken alsook geen plafondbedrag in te stellen voor deze opleidingen worden het onbetaalbare opleidingen voor vele burgers.

Naast de talenopleidingen worden er nog een aantal opleidingen geïnviseerd en gecategoriseerd onder 'hobby-opleidingen'. De overheid gaat daarmee voorbij aan het feit dat deze opleidingen in vele gevallen gevolgd worden in functie van werk of werk gerelateerde situaties.

Het levenslang en vooral het levensbreed leren, dat ten goede komt aan de brede persoonsontwikkeling, staat nu onder druk. Onderwijs dient tot zoveel meer dan enkel op te leiden naar werk, zoals bepaald is in artikel 3 van het decreet volwassenenonderwijs: *Het volwassenenonderwijs heeft als doelstelling enerzijds de cursisten de kennis, vaardigheden en attitudes bij te brengen die nodig zijn voor de persoonlijke ontwikkeling, het maatschappelijk*

functioneren, het verder deelnemen aan onderwijs, het uitoefenen van een beroep of het beheersen van een taal en anderzijds de cursisten in staat te stellen erkende studiebewijzen te behalen.

COC vraagt met aandrang om het voorstel waarbij via de inschrijvingstarieven de opleidingen vreemde (hoofd)talen alsook de andere opleidingen (fotografie, drankenkennis, ambachtelijke accessoires, huishoudelijk koken, huishoudelijke decoratie en naaitechnieken, mode: maatwerk en realisaties)

geviseerd worden, te herwerken tot een maatschappelijk aanvaardbare maatregel.. Het volwassenenonderwijs moet namelijk toegankelijk en betaalbaar blijven voor iedereen én voor alle opleidingen.

Op de vraag hoe de overheid de gevolgen voor personeelsleden die getroffen worden door een verminderde instroom van cursisten zou aanpakken, kregen we tijdens de onderhandelingen een weinig geruststellend antwoord: het gaat gemonitord worden. Denken dat dit probleem zichzelf oplost door het lerarentekort, is kort door de bocht. Lesgeven aan volwassenen, dan wel aan jonge kinderen of adolescenten vereist immers een andere, specifieke aanpak. Bovendien zullen niet alle leraren terechtkunnen in het leerplichtonderwijs.

COC roept de overheid op om zorgzaam op te treden en de leraren in het volwassenenonderwijs die getroffen worden als gevolg van de drastische verhoging van de inschrijvingsgelden niet in de steek te laten en gepaste maatregelen te nemen.

Met betrekking tot het *Regeringsamendement bij het voorontwerp van Programmadecreet bij de begrotingsaanpassing 2025 – Onderwijs en Vorming*, **geeft VSOA Onderwijs een protocol van niet akkoord** en wenst hierbij volgende opmerking te maken:

VSOA Onderwijs kant zich principieel tegen elke vorm van besparing in het Onderwijs.

Brussel,

AFVAARDIGING VAN DE OVERHEID:

AFVAARDIGING VAN DE BESTUREN:

VOORZITTER,

Zuhal DEMIR
Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Voorzitter VOC BE

LEDEN,

Matthias DIEPENDAELE
minister-president van de Vlaamse Regering en
Vlaams minister van Economie, Innovatie en
Industrie, Buitenlandse Zaken, Digitalisering en
Facilitair Management

AFVAARDIGING VAN DE REPRESENTATIEVE
VAKORGANISATIES:

Voor de Algemene Centrale der Openbare
Diensten (ACOD):

Hilde CREVITS

Viceminister-president van de Vlaamse
Regering en Vlaams minister van Binnenland,
Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven,
Integratie en Inburgering, Bestuurszaken,
Sociale Economie en Zeevisserij

Voor de Christelijke Onderwijscentrale (COC):

Melissa DEPRAETERE

Viceminister-president van de Vlaamse
Regering en Vlaams minister van Wonen,
Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd

Voor het Vrij Syndicaat voor het Openbaar
Ambt - Onderwijs (VSOA - onderwijs):

Ben WEYTS

Viceminister-president van de Vlaamse
Regering en Vlaams minister van Begroting en
Financiën, Vlaamse Rand, Onroerend Erfgoed
en Dierenwelzijn

PROTOCOL NR. 275 HOUDENDE DE CONCLUSIES VAN DE ONDERHANDELINGEN
DIE GEVOERD WERDEN IN DE GEMEENSCHAPPELIJKE VERGADERING VAN:

- SECTORCOMITÉ X – ONDERWIJS (VLAAMSE GEMEENSCHAP);
- COMITÉ VOOR DE PROVINCIALE EN PLAATSELIJKE OVERHEIDSDIENSTEN –
AFDELING 2 – ONDERAFDELING “VLAAMSE GEMEENSCHAP”;
- OVERKOEPELEND ONDERHANDELINGSCOMITE VRIJ GESUBSIDIEERD
ONDERWIJS;

OP 3 JUNI 2025

SECTORCOMITE X – ONDERWIJS (Vlaamse Gemeenschap)
COMITE VOOR DE PROVINCIALE EN PLAATSELIJKE OVERHEIDSDIENSTEN – Afdeling 2 –
Onderafdeling "Vlaamse Gemeenschap".
OVERKOEPELEND ONDERHANDELINGSCOMITE VRIJ GESUBSIDIEERD ONDERWIJS

Brussel, 18/06/2025

PROTOCOL NR. 275 HOUDENDE DE CONCLUSIES VAN DE ONDERHANDELINGEN DIE GEVOERD
WERDEN IN DE GEMEENSCHAPPELIJKE VERGADERING VAN:

- **SECTORCOMITE X – ONDERWIJS (Vlaamse Gemeenschap);**
- **COMITE VOOR DE PROVINCIALE EN PLAATSELIJKE OVERHEIDSDIENSTEN – Afdeling 2 –**
Onderafdeling "Vlaamse Gemeenschap";
- **OVERKOEPELEND ONDERHANDELINGSCOMITE VRIJ GESUBSIDIEERD ONDERWIJS;**

OP 3 JUNI 2025

over

het Regeringsamendement bij het voorontwerp van Programmadecreet bij de begrotingsaanpassing
2025 – Onderwijs en Vorming

De afvaardiging van de overheid, samengesteld uit:

1. dhr. Matthias DIEPENDAELE, minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Economie, Innovatie en Industrie, Buitenlandse Zaken, Digitalisering en Facilitair Management, voorzitter SectX-C2
2. mevr. Zuhail DEMIR, Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk, voorzitter OOC
3. dhr. Ben WEYTS, Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Begroting en Financiën, Vlaamse Rand, Onroerend Erfgoed en Dierenwelzijn – lid;
4. mevr. Melissa DEPREAETERE, Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Wonen, Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd – lid,
5. mevr. Hilde CREVITS, Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij, lid

de afvaardiging van het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap en van de representatieve verenigingen van de inrichtende machten, te weten:**- het Katholiek Onderwijs Vlaanderen**, vertegenwoordigd door:

Dhr. Chris SMITS, secretaris-generaal Katholiek Onderwijs Vlaanderen
Dhr. Stefaan SAMAEY, directeur dienst personeel

- het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap, vertegenwoordigd door:

Dhr. Geert SPIESSENS, afdelingshoofd beleid en belangenbehartiging

- het Onderwijssecretariaat voor Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap, vertegenwoordigd door:

Dhr. Bruno SAGAERT, directeur Koepelwerking

- het Provinciaal Onderwijs Vlaanderen, vertegenwoordigd door:

Dhr. Koen BOUVE, pedagogisch begeleider

en de afvaardiging van de representatieve vakorganisaties, te weten:**- de Algemene Centrale der Openbare Diensten**, vertegenwoordigd door:

Mevr. Nancy LIBERT, algemeen secretaris ACOD-onderwijs
Dhr. Jean-Luc BARBERY, adjunct-algemeen secretaris ACOD-onderwijs

- de Federatie van de Christelijke Syndicaten der Openbare Diensten, vertegenwoordigd door:

Mevr. Els VAN HEES, nationaal secretaris COC
Mevr. Hilde LAVRYSEN, adjunct-algemeen secretaris COV

- **het Vrij Syndicaat voor het Openbaar Ambt**, vertegenwoordigd door:

Dhr. Pascal CLAESSENS, secretaris-onderhandelaar VSOA-onderwijs

hebben geen akkoord bereikt over het hierbij gevoegde Regeringsamendement bij het voorontwerp van Programmadecreet bij de begrotingsaanpassing 2025 – Onderwijs en Vorming

Protocol van niet-akkoord bij het amendement van de Vlaamse Regering over de verhoging van de inschrijvingsgelden in het Volwassenenonderwijs bij het voorontwerp van programmadecreet van de begrotingsaanpassing 2025

Katholiek Onderwijs Vlaanderen onderschrijft een protocol van niet-akkoord bij het bovengenoemd regeringsamendement.

Katholiek Onderwijs Vlaanderen motiveert het niet-akkoord als volgt:

De ambitieuze voornemens in het Regeerakkoord voor het volwassenenonderwijs staan op gespannen voet met het voornemen om jaarlijks 50 miljoen euro extra inschrijvingsgeld te innen binnen dat onderwijsniveau. Dat zou, over het geheel genomen, een verdrievoudiging van de huidige inning betekenen.

Het is een goede zaak dat ‘studiegebieden met een structureel knelpuntkarakter’ worden uitgebreid met ‘specifieke personenzorg, maar de uitbreiding is te beperkt: verschillende opleidingen die toeleiden naar een beroep op de knelpuntenberoepenlijst van de VDAB vallen in het regeringsamendement onder het tarief van €2,25/lestijd. Katholiek Onderwijs Vlaanderen vraagt om consequent te zijn en de lijst van opleidingen uit ‘studiegebieden met een structureel knelpuntkarakter’ dynamisch af te stemmen op de knelpuntenberoepenlijst van de VDAB.

Leerlingen in de derde graad van het secundair onderwijs, een centrum voor deeltijds beroepssecundair onderwijs, een centrum voor deeltijdse vorming of een centrum voor vorming van zelfstandigen en kleine en middelgrote ondernemingen volgen de opleidingen Ondernemerschap nu gratis. Met de regeling zoals nu in het regeringsamendement staat (Art. 12/3 8° §6septies 10°), zal de opleiding €140 kosten en voor deze doelgroep niet meer aantrekkelijk zijn. De maatschappelijke kost daarvan staat niet in verhouding tot de meeropbrengst die hiermee gerealiseerd wordt (zelfs in de veronderstelling dat er zich evenveel cursisten voor blijven inschrijven). Katholiek Onderwijs Vlaanderen vraagt daarom om de opleiding Ondernemerschap voor scholieren te blijven vrijstellen van inschrijvingsgeld.

Het regeringsamendement definieert studiegebieden met **“opleidingen die niet of in veel mindere mate toegang bieden tot de arbeidsmarkt”**. Zij vallen nu onder het tarief van €4/lestijd (t.o.v. de huidige €1,5/lestijd), zonder enige vorm van sociale of semesterplafondcorrectie. Hiertegen formuleert Katholiek Onderwijs Vlaanderen verschillende bezwaren.

In de eigen visie op kwaliteitsvol onderwijs benoemen we uitdrukkelijk: kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming. In de manier waarop in het regeringsamendement een onderscheid wordt gemaakt tussen opleidingen via tariefbepalingen, wordt **de waarde van persoonsvorming** binnen het volwassenenonderwijs impliciet ontkend.

Daarnaast valt het op hoe de uitwerking middels tarieven niet strookt met de intenties van de Vlaamse Regering op het vlak van **arbeidsmarktgerichtheid en versterking van het tweedekansonderwijs**.

Het belang van **meertaligheid** blijkt uit de (299.863) VDAB-vacatures in 2024: in 17,6% van alle vacatures wordt Frans gevraagd; Engels volgt met 17,2% en Duits met 0,8%.

De €4-studiegebieden omvatten ook opleidingen die ontwikkeld zijn met de betrokken sectoren **op basis van beroepskwalificaties**. Ze zijn per definitie arbeidsmarktgericht.

Bovendien omvat deze groep ook diplomagerichte beroepsopleidingen, die nu *de facto* voor veel cursisten die er het **diploma secundair onderwijs** mee willen halen, niet meer betaalbaar zijn.¹

Katholiek Onderwijs Vlaanderen vraagt een herziening van de opleidingen die onder het €4-tarief vallen door opleidingen die ontwikkeld zijn op basis van beroepskwalificaties en opleidingen Frans, Duits en Engels tot de groep opleidingen met het €2,25-tarief te rekenen. Bovendien pleiten we voor de toegankelijkheid tot de opleidingen die €4/lestijd zullen kosten door ook voor dit verhoogde tarief sociale correctie toe te passen via verminderd inschrijvingsgeld.

Met de maatregelen wordt een meeropbrengst van 36,4 miljoen euro gesimuleerd. De simulatie houdt geen rekening met mogelijk verminderde inschrijvingsaantallen n.a.v. de prijsverhogingen en met hogere kosten voor de premie tweedekansonderwijs.

Het GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap geeft een protocol van niet-akkoord bij het amendement voorgesteld door de Vlaamse Regering bij het voorontwerp van Programmadecreet bij de begrotingsaanpassing 2025 betreffende het volwassenenonderwijs.

Eerder gaf het GO! een protocol van akkoord bij het voorontwerp van programmadecreet bij de begrotingsaanpassing 2025. Echter is de inhoud van voorliggend amendement inhoudelijk van die aard dat het GO! bij dit amendement – dat formeel werd onderhandeld op 3 juni 2025 in Sectorcomité X – een ander standpunt inneemt.

Dat er zou ingegrepen worden op de inschrijvingsgelden volwassenenonderwijs werd reeds duidelijk van bij de publicatie van het Centenboekje 2024-2029. Hoewel het GO! waardeert dat de NT2-opleidingen niet gevat zijn door voorliggende besparingen, blijft het een grote besparing voor een relatief kleine sector als het volwassenenonderwijs. Het is onvermijdelijk dat de besparingsmaatregelen een grote impact zullen hebben op de werking en op het personeel van onze centra voor volwassenenonderwijs.

Het GO! stelt vast dat voorgestelde maatregelen niet alleen haaks staan op eerdere beleidskeuzes, maar ook disproportioneel ingrijpen in het aanbod én de toegankelijkheid van ons onderwijs. Daarenboven maakt de timing van de aangepaste inschrijvingsgelden – op 2 weken verwijderd van de zomervakantie en in volle inschrijvingsperiode – zonder voldoende overgangsmatregelen de onrust in onze cvo's heel groot, een onrust die we als GO! alleen maar kunnen delen.

1. Beleidskeuzes

Via het relanceplan Vlaamse veerkracht en de Edusprong gaf de Vlaamse regering in 2021, in de nasleep van de Covid-crisis, een financiële injectie van 60 miljoen euro in het volwassenenonderwijs als essentiële pijler van levenslang en levensbreed leren. De brede maatschappelijke opdracht die het volwassenenonderwijs heeft en die verankerd is in het decreet volwassenenonderwijs, werd daarmee expliciet erkend en ondersteund. Met onder meer een Vlaanderenbrede promotiecampagne en het Opleidingskompas wilde de overheid elke Vlaming stimuleren om zich permanent te ontwikkelen, zowel persoonlijk als professioneel om zo ook toe te werken naar de Europese doelstelling voor levenslang leren waarbij ten minste 60% van de volwassenen jaarlijks aan

¹ Zo kost de opleiding Goudsmid €6.0820, Sommelier €2.880, Vakfotograaf €3.200, Maatwerk damespatronen: €3.040 en Maatwerk herenpatronen: €2.400.

een opleiding deelnemen tegen 2030. De centra voor volwassenenonderwijs schakelden zich, samen met de partners van Werk, in het actieplan Levenslang Leren in van het Vlaams Partnerschap Levenslang Leren.

Het aanbod van onze cvo's is vandaag al sterk afgestemd op de verwachtingen en noden van de arbeidsmarkt. De financieringsregels zijn ook van die aard dat zij dit mee bewerkstelligen. Daarnaast is het evenzeer belangrijk om te blijven investeren in kwaliteitsvolle opleidingen die de persoonlijke ontwikkeling van mensen ondersteunen en die hen ook versterken in hun maatschappelijk functioneren. De maatschappelijke return hiervan is onmiskenbaar: zowel curatief als preventief blijven mensen weerbaar om volwaardig maatschappelijk te kunnen participeren. We mogen hierbij de sociale component van het volwassenonderwijs niet uit het oog verliezen. Onderwijs enkel beschouwen als de snelste weg naar de arbeidsmarkt is een te nauwe visie, zeker als we willen dat mensen een leven lang blijven groeien en leren. Maatregelen die Vlamingen ontmoedigen om volwassenonderwijs te volgen of die de drempels ertoe verhogen, gaan regelrecht tegen dat streven én tegen het voorgaande beleid in.

2. Tarieven

Het GO! is tevreden dat er lagere tarieven zullen (blijven) gelden voor een aantal doelgroepen en voor een aantal belangrijke studiegebieden zoals Nederlands voor anderstaligen (NT2), Aanvullende algemene vorming (AAV) en Algemene vorming (AV) in het kader van het tweedekansonderwijs en opleidingen die naar knelpuntberoepen leiden. Als onderwijsnet dat gelijke onderwijskansen nastreeft, kan het Gemeenschapsonderwijs hier alleen maar voorstander van zijn.

We betreuren echter wel de zeer fors stijgende tarieven voor opleidingen in studiegebieden die het label 'hobby' krijgen opgekleefd. De motivatie van een cursist zou geen rol mogen spelen in de waardering van een opleiding. Je zou kunnen argumenteren dat een verhoging van het inschrijvingsgeld (namelijk bijna een verdriedubbeling van 1,5 euro per uur naar 4 euro per uur) geen directe besparing op de werkingsmiddelen en de omkadering betekent. Onrechtstreeks is ze dat echter wel. De hogere prijs zal potentiële cursisten afschrikken en drempels opwerpen met als gevolg een kleiner aantal ingeschreven cursisten. Dit heeft uiteraard wel verdere financiële gevolgen voor de centra, ook al is het dan geen ingreep op werking en omkadering zelf. De inschatting is dan ook dat de groeinorm van 0,8% niet langer zal gehaald worden, wat op termijn kan gaan leiden tot een inkrimping van de macro-pot en een reductie in omkadering. In het verleden pleitte het GO! reeds voor het inbouwen van een vorm van klikstelsel met een ondergrens om de centra en hun personeel te beschermen. Komt daarbij dat de recente aankondiging van de minister in het Vlaams Parlement om volgend jaar opleidingen samen te voegen of dubbel aanbod af te schaffen in relatie tot het aanbod van Syntra en VDAB, potentieel een nog grotere klap voor het volwassenenonderwijs kan betekenen. Binnen dit kader vraagt het GO! met aandrang dat de minister voldoende tijd en ruimte uittrekt voor een daadwerkelijk debat en gesprek met de sector en oog heeft voor de complementariteit in het aanbod vanuit de bereikte doelgroepen, het kenmerkend organisatiemodel dat nauw verbonden is met die doelgroepen én de sterktes van de verschillende aanbieders.

Ook de toenemende complexiteit van de nieuwe regeling baart ons zorgen. Er zullen voortaan maar liefst 7 tarieven bestaan. Niet alleen ondergraaft dit de transparantie, het zal ook aanleiding geven tot nieuwe bijkomende en onnodige planlast. Heel concreet denken we hierbij vnl. aan het nieuwe tarief van 0,03 euro. Bij wijze van voorbeeld: voor een geletterdheidsmodule van 20 lestijden betekent dit dat dit 0,6 euro opbrengt, afgerond naar boven 1 euro. Wat is de meerwaarde hiervan? Is dit in verhouding tot de planlast/complexiteit die dit veroorzaakt? Geletterdheidsmodules zijn steeds, vanuit hun aard, kleine/korte modules ter ondersteuning. Daarom dringen we erop aan om het nultarief voor deze tariefgroep te overwegen, naar analogie met de keuze die werd gemaakt voor de basiseducatie. In de beide gevallen – de 0,03 euro-groep in de cvo's en de basiseducatie – gaat het immers over gelijkaardige kwetsbare profielen voor de basiseducatie.

Heel problematisch is de groep van studiegebieden waarop 4 euro per lestijd van toepassing is, zonder enige vorm van sociale correctie of een plafond op de inschrijvingsgelden. Het GO! vraagt nadrukkelijk of dit hoge tarief alsnog verlaagd kan worden. Het aantal cursisten die binnen deze 4 euro-groep recht hebben op het verminderd inschrijvingsgeld van 1 euro, schatten we Vlaanderen-breed op 10% à 15%. Is het onoverkomelijk om deze mensen mee te nemen bij de rechthebbenden op korting/1 euro tarief? Het GO! stelt nadrukkelijk vast dat opleidingen Frans en Engels – die zeker gevolgd worden met het oog op nieuwe of betere kansen op de arbeidsmarkt – onbetaalbaar dreigen te worden in hetgeen voorligt. Deze opleidingen spelen nochtans rechtstreeks in op vragen vanuit de arbeidsmarkt. Want men kan moeilijk vacatures online en in kranten bekijken en niet zien dat meertaligheid vaker wel dan niet een voorwaarde is om voor een job in aanmerking te komen. Temeer, we leven en werken in een regio waarin onze ‘grijze cellen’ als onze belangrijkste grondstof worden gezien.

We zien hier ook grote verschillen ontstaan tussen centra afhankelijk van hun context. Binnen het GO! CVO Brussel bijvoorbeeld - in een grootstedelijke context - komt niet minder dan 80% van de cursisten in Frans en Engels vandaag in aanmerking voor het verminderd tarief. Dit verminderd tarief valt er nu weg. Voor het merendeel van deze cursisten betekent dit dat zij hun opleiding moeten stopzetten. Dit opleidingsaanbod wordt voor deze mensen structureel ontoegankelijk. Een bijzonder nefaste ontwikkeling, zowel voor de betrokken cursisten als voor de betrokken centra die voor een omwenteling staan zonder begeleidende maatregelen. In het verlengde hiervan vrezen we ook een verschuiving naar een aanbod op de private markt waar de kwaliteitscontrole minder stringent is, met alle gevolgen van dien. Opdat de betrokken cursisten toegang zouden blijven hebben tot het opleidingsaanbod in het volwassenenonderwijs, vragen we om het de cvo's mogelijk te maken om te werken met afbetalingsplannen. Dit zou enig soelaas kunnen brengen voor deze cursisten in de 4 euro-groep en bij uitbreiding voor de cursisten uit de 2,25 euro-groep.

De aangekondigde verhoging naar 4 euro per lestijd treft trouwens niet enkel de Moderne vreemde talen, maar ook een aantal diplomagerichte trajecten zoals *Vakfotograaf* – een opleiding gebaseerd op een erkende beroepskwalificatie, met recent ontwikkelde EVC-standaard, en dus allesbehalve een ‘hobbyopleiding’. De diplomagerichtheid van deze opleidingen wordt erkend maar terzelfdertijd beperkt in de tijd. Het kan volgens het GO! toch niet de bedoeling zijn om financiële drempels in te bouwen voor diplomagerichte opleidingen in de betrokken studiegebieden? Kan die beperking opgeheven worden?

Het GO! waardeert dat de minister oren had naar de opmerkingen van de sociale partners tijdens de onderhandelingen en het plafond voor opleidingen die opleiden naar structurele knelpuntberoepen heeft aangepast van 450 euro naar 200 euro. Een plafond van 200 euro neemt financiële drempels weg en is belangrijk voor cursisten die zich willen omscholen naar sectoren met grote nood aan arbeidskrachten. Maar ook hier is de discrepantie met de 4 euro-groep bijzonder groot. We betreuren dat er voor de opleidingen die onder het tarief van 4 euro per lestijd vallen geen enkel plafond wordt voorzien, in het bijzonder voor diegenen in een kwetsbare socio-economische situatie.

3. *Timing en overgangsmaatregelen*

Het GO! wijst heel nadrukkelijk op het erg late karakter van de aanpassingen aan de tarieven. Onze centra zijn momenteel genoodzaakt inschrijvingen te registreren op basis van de huidige, nog geldende tarieven terwijl er tegelijkertijd grote onzekerheid heerst over welke tarieven vanaf september zullen gelden. Die onzekerheid geldt uiteraard ook voor de cursisten. Hoe moeten onze cvo's het organiseren om de bijkomende inschrijvingsgelden op te halen bij de cursisten? Dit creëert bijkomende planlast in de centra en organisatorische complexiteit. Het risico is reëel dat heel wat cursisten op basis van zo'n meerkost zich meteen gaan uitschrijven en dat er dus meteen al minder geld wordt opgehaald. Het GO! vraagt dan ook om de wijzigingen aan de tarieven pas ingang te laten

vinden vanaf het 2e semester van 2025-2026 opdat de inschrijvingen voor het eerste semester nu kunnen gebeuren o.b.v. de gekende tarieven.

Mits via flankerende maatregelen een spreiding van betaling mogelijk gemaakt wordt, kan de implementatie van nieuwe tarieven voor de centra en de cursisten iets haalbaarder worden. We mogen nl. niet vergeten – en daarmee zijn we dit protocol ook begonnen – dat levenslang en levensbreed leren niet gebaat is met bijkomende drempels of stigmatisering van bepaalde opleidingen als minder of niet relevant.

OVSG geeft een protocol van niet akkoord bij het regeringsamendement bij het voorontwerp van programmadecreet van de begrotingsaanpassing 2025

Voor de tekst van het programmadecreet in de versie zoals die werd voorgelegd op het onderhandelingscomité van 6 mei 2025 gaf OVSG een voorwaardelijk protocol van akkoord. Inmiddels heeft de Vlaamse Regering een regeringsamendement toegevoegd met als inhoud besparingen in het volwassenenonderwijs. OVSG kan geen akkoord geven voor dat amendement.

In het centenboekje is een extra inkomst van 50 miljoen € per jaar vanaf 2026 ingeschreven lastens het volwassenenonderwijs. Een eerste stap in het behalen van deze inkomst is een aanpassing van de tarieven, wellicht komen er nog volgende mocht die doelstelling met deze maatregel niet worden behaald. Er is weinig zicht op de onderbouwing over hoe het bedrag van 50 miljoen € tot stand kwam in het centenboekje. Het volwassenenonderwijs heeft sedert decreet betreffende het onderwijs XXVII van 2017 ingrijpende wijzigingen ondergaan, die gestart zijn met een nieuwe financiering en daaraan gekoppeld rationalisatienormen. Dat bracht reeds een rationalisatie in aanbieders met zich mee.

De huidige besparingen beogen een drastische verhoging van de tarieven, weliswaar met correcties. Dat is het geval voor de aanvullende algemene vorming en voor de door de Vlaamse Regering voorgestelde lijst van knelpuntberoepen: algemene personenzorg, groot transport, koeling en warmte, mechanica-elektriciteit, schrijnwerkerij en specifieke personenzorg. Deze lijst stemt niet overeen met de lijst van de VDAB. De knelpuntberoepenlijst van de VDAB is uitgebreider en dynamisch, terwijl het niet duidelijk is of de Vlaamse Regering dan via besluit de knelpuntlijst zal aanpassen telkens wanneer de noodzaak zich opdringt. Voor de opleidingen met knelpuntkarakter bedraagt het plafond van de opleiding per semester 200 €, voor de reguliere 450 €. Jaarlijks kan een reguliere opleiding dan snel meer kosten dan een opleiding in het hoger onderwijs, vermits cursisten ook nog voor materiaal of grondstoffen moeten bijdragen. Voor het verhoogde tarief geldt er geen plafond; op die manier kost een jaar opleiding meer dan 1 000 € (vb. Mode realisaties, retouches: 360 lestijden aan €4 prijs zonder grondstoffen).

Hetzelfde geldt voor alle talen: ze worden verhoogd zonder dat er enige sociale correctie wordt toegepast. Alle cursisten die daardoor hun kansen op de arbeidsmarkt wensen te vergroten, worden onderworpen aan het tarief van 4 € per lestijd. Zo kost Engels richtgraad 2 op die manier 1 920 €. In een open economie als in Vlaanderen is kennis van vreemde talen essentieel. De totale uitvoer van goederen en diensten was in 2022 goed voor 116,4 % van het bruto binnenlands product in het Vlaamse Gewest (bron <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/buitenlandse->

[handel/uitvoerratio](#)). Minstens de eigen landstalen, Duits, Frans en bijkomend Engels moeten uit de categorie van 4 € / LT worden gehaald voor OVSG.

Deze ingrijpende besparing brengt eigenlijk een kerntakendebat op gang, waarbij gekeken moet worden welke spelers opleidingen aanbieden en volgens welke doelstelling. Naast het volwassenenonderwijs bieden VDAB en Syntra opleidingen aan, maar telkens met een andere finaliteit. De doelgroepen verschillen, VDAB voorziet opleidingen voor werkzoekenden, Syntra leidt toe naar arbeidsmarktgerichte opleidingen of naar verdieping van bestaande profielen. Beiden vallen trouwens onder het beleidsdomein werk, terwijl het volwassenenonderwijs tot onderwijs behoort met alle erbij horende kwaliteitsregels van controle en inspectie. Stellen dat het volwassenenonderwijs met een aantal opleidingen niet toeleidt naar de arbeidsmarkt klopt niet. Sommige opleidingen geven niet rechtstreeks aanleiding tot een beroep, maar dragen wel bij tot de nodige skills vereist op de arbeidsmarkt, zoals het aanleren van een taal. Op zoek naar de plaats in het volwassenenonderwijs moet dan ook gekeken worden naar de wettelijke opdracht ervan. De vraag is of opleiding verengd moet worden tot leerplichtonderwijs en hoger onderwijs enerzijds en beroepsopleidingen anderzijds. Die reductie zou voorbij gaan aan een belangrijke groep cursisten die bestaat uit actieve werknemers die zich willen omscholen zonder dat ze werkzoekend zijn. Flexibiliteit op de arbeidsmarkt is een vereiste, zeker wanneer loopbanen langer worden door het opschuiven van de pensioengerechtigde leeftijd.

Levenslang leren is dus niet enkel een hobby, maar een noodzaak. Het Actieplan Levenslang Leren, door de Vlaamse Regering opgericht in oktober 2020 op initiatief van de Vlaamse ministers van Werk en Onderwijs illustreert dit en schrijft zich in de Europese doelstellingen in voor de EU targets 2030: **78 % van de bevolking tussen 20 en 64 moet aan het werk en 60 % van alle volwassenen moeten** tegen dan ook leren. Op dit ogenblik bedraagt de participatie van volwassenen aan leren 11 % (bron <https://opendata.wse.vlaanderen.be/pages/III-dashboard/>). Kennis is in een kenniseconomie van cruciaal belang en mag daarom niet worden beperkt tot leerplichtonderwijs of hoger onderwijs, het moet een recht zijn voor iedereen die zich wil bij- of omscholen. Levenslang leren helpt bij de uitdagingen van de werkgelegenheid en productiviteit, demografische veranderingen, actief burgerschap en democratie, welzijn, gezondheid, ... kortom de uitdagingen die voor het volwassenenonderwijs als opdracht geformuleerd staan in artikel 3 Decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs.

Door de stijging in de tarieven bestaat het gevaar dat centra modules of zelfs opleidingen niet meer zullen inrichten, wat tot een verschraling van het aanbod zal leiden. Bovendien bestaat de vrees dat de Vlaamse Regering zelf ook in de opleidingen zal schrappen, wanneer zou blijken dat het beoogde bedrag van de besparing niet wordt gehaald in deze fase van verhoging van tarieven. Centra hebben nood aan een langetermijnvisie opdat ze hun investeringen kunnen aanpassen aan een langdurig aanbod.

Door de nieuwe tarieven al te publiceren door AHOVOKS, nog voor het amendement voorgelegd werd aan de sociale partners wordt de indruk gewekt dat het amendement reeds beslist beleid is.

Al deze elementen vormen voor OVSG belangrijke redenen om op een doordachte manier met het onderwijsveld de dialoog te voeren met respect voor het rechtszekerheidsbeginsel. Voor OVSG moeten de tarieven afgetoetst worden aan de tarieven van het hoger onderwijs zonder dat ze boven de prijs van het hoger onderwijs liggen, en moet er een kerntakendebat gevoerd worden over het volwassenenonderwijs, samen met een realistische evaluatie van de besparing op een manier waardoor het volwassenenonderwijs niet de facto wordt afgeschaft.

Zolang dat niet gebeurt, kan OVSG geen akkoord geven aan het voorliggende Regeringsamendement.

Provinciaal Onderwijs Vlaanderen geeft een protocol van niet akkoord betreffende voorontwerp van Programmadecreet bij de begrotingsaanpassing 2025 – Onderwijs en Vorming.

Provinciaal Onderwijs Vlaanderen begrijpt dat in het kader van de budgettaire context bepaalde maatregelen noodzakelijk zijn.

We erkennen de inspanningen die geleverd werden om deze besparingsoefening door te voeren en waarderen ook expliciet een aantal van de gemaakte keuzes zoals de verlaging van de inschrijvingsgelden voor een aantal knelpuntberoepen, de beperkte verhoging voor opleidingen van de studiegebieden (aanvullende) algemene vorming, de geletterdheidsmodules (Nederlands, Leren Leren en Regie over het Eigen Leren) en de opleidingen van het studiegebied bijzondere educatieve noden binnen de CVO.

We kunnen eveneens begrip opbrengen voor de verhoging van het standaardtarief van 1,5 euro naar 2,25 euro. Dit standaardtarief werd immers al geruime tijd niet meer geïndexeerd en daarenboven werden voor dit tarief ook de nodige sociale correcties voorzien zoals bv. voor de gedetineerden. Toch willen wij in alle eerlijkheid ook onze bezorgdheid uiten over enkele aspecten waaronder de aangekondigde verhoging van het inschrijvingsgeld naar 4 euro/per lestijd voor een aanzienlijk aantal opleidingen en dit zonder plafond of sociale correcties.

We verwijzen hier in het bijzonder naar de gevolgen voor mensen die bewust kiezen voor een taalopleiding in het kader van hun (her)inschakeling op de arbeidsmarkt. In veel sectoren is kennis van een tweede of derde taal essentieel om aan de slag te kunnen. Ook leerlingen en studenten die talen als Frans, Engels of Duits opnemen in het kader van hun studieloopbaan dreigen door deze maatregel ontmoedigd te worden. Centra die zich exclusief toeleggen op talenopleidingen zullen daarenboven disproportioneel geraakt worden.

We zijn zeer bezorgd over de impact die het geheel van de maatregelen zal hebben op het brede veld van het volwassenenonderwijs en dit zowel op korte als op lange termijn. We vrezen een negatieve impact op het cursistenaantal en stellen bijgevolg de kritische vraag of het breder principe van levenslang leren niet eveneens onder druk zal komen te staan. Voor veel mensen vormt een opleiding niet enkel een middel tot tewerkstelling, maar ook een weg uit sociaal isolement, een hefboom tot persoonlijke groei of een stap naar maatschappelijke participatie. We vrezen dat net deze mensen zullen afhaken.

We zijn ervan overtuigd dat ook het personeel verregaande gevolgen zal ondervinden. We zijn ons ervan bewust dat er binnen het onderwijslandschap een lerarentekort is en dat ongetwijfeld een deel van de op dit moment binnen het volwassenenonderwijs aangestelde onderwijzend personeel een plek zal vinden binnen het secundair onderwijs. Maar wat met de personeelsleden voor wie geen plek zal zijn binnen het secundair onderwijs?

We betreuren ook expliciet de timing van de uitrol van deze maatregelen. Centra zijn op dit moment al druk bezig met planning én inschrijvingen voor het komende schooljaar. Tot op de dag van vandaag hebben de centra voor volwassenenonderwijs en centra voor basiseducatie geen zekerheid/duidelijkheid over de inschrijvingstarieven. Alle al ingeschreven cursisten zullen door het administratief personeel gecontacteerd dienen te worden om de nodige wijzigingen door te voeren.

We willen onze waardering uitspreken over het feit dat de impact van deze maatregelen gemonitord zal worden. Wij vragen echter duidelijkheid over hoe dit concreet zal gebeuren en wat er met de resultaten van deze monitoring zal gebeuren. Zullen bijstellingen mogelijk zijn als blijkt dat de instroom keldert of bepaalde doelgroepen uit de boot vallen? Zal er ruimte zijn voor differentiatie op maat van specifieke opleidingen of profielen?

Met dit protocol willen we constructief onze bezorgdheden meegeven en benadrukken we graag onze bereidwilligheid om ook in de toekomst samen rond de tafel te zitten rond de toekomst van het volwassenenonderwijs.

ACOD Onderwijs geeft een protocol van niet akkoord bij het Regeringsamendement bij het voorontwerp van Programmadecreet bij de begrotingsaanpassing 2025

1. ACOD Onderwijs zegt NEE tegen besparingen op het volwassenenonderwijs

Onderwijs is geen kostenpost, maar een investering in mensen en in de toekomst van onze samenleving.

Toch kiest de Vlaamse Regering opnieuw voor een besparingslogica die het volwassenenonderwijs zwaar treft. Deze beslissing ondermijnt niet alleen de toegang tot levenslang leren, maar zal op termijn ook de arbeidsmarkt verzwakken.

Heel wat vacatures bij de VDAB vereisen vandaag minstens een basiskennis van een tweede taal. Door nu te besparen op opleidingen die net deze vaardigheden aanreiken, snijdt de regering zichzelf in de vingers.

Bovendien staat deze besparing haaks op het beleid van de voorbije jaren. Toen werd er nog miljoenen euro's geïnvesteerd in grootschalige promotiecampagnes voor het volwassenenonderwijs – via tv- en radiospotjes, affiches en zelfs bussen van De Lijn. Nu blijkt dat deze investeringen zonder visie waren: het vertrouwen dat hiermee werd opgebouwd, wordt in één klap onderuitgehaald.

ACOD Onderwijs verzet zich principieel tegen deze koerswijziging. Wij eisen een beleid dat mensen versterkt, niet ontmoedigt. Een beleid dat inzet op ontwikkeling, niet op afbouw.

2. Een begroting in evenwicht ten koste van kansen

De Vlaamse Regering beweert dat er sprake is van schaarste aan middelen, maar kiest er tegelijk voor om miljardenprojecten – zoals Oosterweel, defensie of scholenbouw – buiten de begroting te houden. In die context besparen op onderwijs is geen noodzaak, maar een politieke keuze.

Onderwijs wordt zo opnieuw het kind van de rekening. Dit is geen warme, toekomstgerichte visie op Vlaanderen, maar een kille boekhoudkundige benadering die de kansen van duizenden burgers ondermijnt. Op lange termijn ondergraaft dit beleid niet alleen de persoonlijke ontwikkeling van mensen, maar ook de slagkracht van onze arbeidsmarkt, die net nood heeft aan breed opgeleide en taalvaardige burgers.

3. Verhoging inschrijvingsgeld: drempel in plaats van hefboom

De geplande verhoging van het inschrijvingsgeld – in sommige gevallen van €1,50 naar €4 per lestijd – vormt een ernstige financiële drempel voor velen. Wat bedoeld is als een hefboom voor persoonlijke groei en maatschappelijke participatie, dreigt zo een exclusief goed te worden.

Niet alleen sociaal kwetsbare groepen worden hierdoor getroffen. Ook gemotiveerde burgers met beperkte middelen – mensen die willen bijleren, zich willen omscholen of hun kansen op de arbeidsmarkt willen vergroten – haken af. Een leven lang leren wordt op die manier een privilege in plaats van een recht.

Opleidingen in het volwassenenonderwijs zijn er net op gericht om mensen sterker te maken, zowel persoonlijk als professioneel. Door deze drempels op te werpen, ondermijnt de regering haar eigen doelstellingen rond werkgelegenheid, sociale inclusie en economische weerbaarheid.

Onderwijs moet deuren openen, geen muren optrekken.

4. Ongelijkheid tussen opleidingen: een enge kijk op onderwijs

De Vlaamse Regering introduceert een kunstmatige en discriminerende tweedeling tussen zogenaamd ‘arbeidsmarktgerichte’ en ‘andere’ opleidingen. Opleidingen zoals fotografie, mode, talen en cultuur worden zwaarder belast, alsof ze geen maatschappelijke, culturele of persoonlijke waarde hebben. Deze benadering reduceert onderwijs tot louter economisch nut en miskent de brede rol die leren speelt in het versterken van individuen en het verbinden van gemeenschappen.

Deze visie is niet alleen kortzichtig, maar ook sociaal onrechtvaardig. Ze stigmatiseert opleidingen die bijdragen aan persoonlijke ontwikkeling, sociale cohesie en culturele verrijking. Talenkennis, bijvoorbeeld, is niet alleen essentieel op de werkvloer, maar ook voor wederzijds begrip in een diverse samenleving.

Daarnaast is er de problematische situatie rond gedetineerden. In de oorspronkelijke tekst werd zelfs voorzien dat zij zouden moeten betalen voor opleidingen, wat expliciet in strijd is met bestaande regelgeving. In de aangepaste versie wordt dit gedeeltelijk rechtgezet, maar volgens onze lezing blijft de regeling onvolledig. De vrijstelling geldt slechts voor bepaalde opleidingen, terwijl voor andere – waarvoor het inschrijvingsgeld verhoogd wordt tot €4 per lestijd – geen vrijstellingen of verminderingen worden toegestaan.

Dit betekent in de praktijk dat het opleidingsaanbod voor gedetineerden heel beperkt wordt, tenzij zij zelf betalen – wat in strijd is met het principe van gelijke toegang tot onderwijs, ook binnen detentie.

ACOD Onderwijs verzet zich tegen deze ongelijkheid en vraagt een beleid dat álle opleidingen erkent in hun maatschappelijke waarde, en dat onderwijs toegankelijk houdt voor iedereen – ongeacht achtergrond, opleidingskeuze of (detentie)status.

5. Leerkrachten in onzekerheid: passie onder druk

Niet alleen cursisten worden getroffen door de geplande hervormingen, ook leerkrachten voelen de gevolgen. Minder inschrijvingen leiden tot geschrapte groepen, met directe jobonzekerheid tot gevolg – vooral voor tijdelijke leerkrachten, voor wie dit zelfs definitief kan zijn.

Leerkrachten van de zogenoemde ‘andere opleidingen’ worden bovendien gedevalueerd in het beleid van de Vlaamse Regering. Ondanks hun professionaliteit, inzet en het feit dat ze werken met erkende leerplannen en evaluatiesystemen, worden hun opleidingen als minderwaardig bestempeld. Op onze vraag naar de objectieve criteria waarop deze tweedeling gebaseerd is, blijft een antwoord uit.

Leraren in het volwassenenonderwijs kiezen bewust voor deze doelgroep. Het is een keuze die voortkomt uit passie voor hun vak én voor het begeleiden van volwassen cursisten. Hen verplichten om over te stappen naar het onderwijs aan kinderen of jongeren is geen realistische oplossing. Uit onze bevraging blijkt dat velen dit niet overwegen: zij geven aan het onderwijs te zullen verlaten en hun loopbaan buiten het onderwijs verder te zetten.

Deze hervorming dreigt niet alleen opleidingen te schrappen, maar ook waardevolle en ervaren leerkrachten te verliezen.

6. Administratieve chaos en onzekerheid voor cursisten én centra

Het nieuwe tariefensysteem is niet alleen complex en ondoorzichtig, het zorgt ook voor een aanzienlijke toename van de administratieve last voor centra en hun medewerkers. Dit komt bovenop de druk van een inschrijvingsperiode die traditioneel al in mei van start gaat.

We zijn inmiddels midden juni, maar de maatregel is nog steeds niet definitief goedgekeurd. Toch worden centra en het parlement al voor voldongen feiten geplaatst. De communicatie via de media heeft bovendien geleid tot verwarring en onzekerheid bij cursisten, wat zich nu al vertaalt in een daling van het aantal inschrijvingen ten opzichte van vorig jaar.

Cursisten weten niet wat ze zullen moeten betalen, of of hun opleiding überhaupt nog zal doorgaan. Dit leidt tot uitstel of zelfs afstel van inschrijving. Sommige centra zien zich genoodzaakt om nu al opleidingen uit hun aanbod te schrappen, nog vóór de maatregel officieel van kracht is.

Een beleid dat inzet op levenslang leren, hoort duidelijk, tijdig en doordacht te communiceren – niet te improviseren op de rug van cursisten en personeel.

7. Onzekere opbrengst, zekere schade

De Vlaamse Regering rekent op een extra opbrengst van 33 miljoen euro via verhoogde inschrijvingsgelden. Maar de realiteit toont nu al een daling in inschrijvingen. Tegen de tijd dat de effecten van deze maatregel zichtbaar worden, zullen opleidingen verdwenen zijn en leerkrachten hun job verloren hebben. Dit is geen doordacht beleid, dit is gokken met mensenlevens.

Over heel Vlaanderen ontstaan blinde vlekken waar bepaalde opleidingen niet langer worden aangeboden. Het volwassenenonderwijs wordt ontwricht en verliest zijn kracht om breed opgeleide burgers aan te leveren. Vlaanderen wordt op dat vlak koud en ontoegankelijk.

De drempel om een opleiding te volgen wordt fors verhoogd. Verwacht de overheid werkelijk dat een cursist na een lange werkdag nog meer dan een uur met de auto rijdt om een opleiding te volgen? Denkt men dat iedereen over een wagen beschikt? Enkel wie sterke mobiliteit én financiële draagkracht heeft, zal nog toegang hebben tot het volwassenenonderwijs.

En wat met gepensioneerden? Mogen zij voortaan enkel nog uit het raam van hun zorginstelling kijken? Het volwassenenonderwijs biedt hen sociale inclusie, mentale stimulatie en levenskwaliteit. Door deze maatregelen dreigt ook deze groep uit de boot te vallen.

Volwassenenonderwijs is méér dan kennisoverdracht. Het is een krachtig instrument voor re-integratie op de arbeidsmarkt, voor persoonlijke groei na tegenslagen, en voor het herontdekken van perspectief. Mensen die zich via een opleiding herpakken, bouwen opnieuw aan hun toekomst – voor zichzelf én voor de samenleving.

Een beleid dat deze waarde miskent, zadelt Vlaanderen op met zekere schade in ruil voor een onzekere opbrengst.

8. Gebrekkige communicatie en gebrek aan overleg

Het volwassenenonderwijs werd niet betrokken bij de besluitvorming. Cruciale informatie over de hervormingen sijpelde via de pers door, zonder transparantie of overleg met cursisten, personeel en hun vakorganisaties. Dit ondermijnt het vertrouwen en schaadt de samenwerking tussen beleid en het onderwijsveld.

Tijdens de onderhandelingen in februari over het Programmadecreet 2025 werd enkel gesproken over de asielmiddelen. Nu beweert de regering dat er in januari al gesprekken plaatsvonden met

enkele onderwijsverstrekkers over opleidingen die €2,50 zouden kosten – terwijl van de verhoging naar €4 toen nog geen sprake was. Als deze plannen al zo ver gevorderd waren, waarom werden ze dan niet opgenomen in het oorspronkelijke decreet? Het feit dat men nu via regeringsamendementen werkt, toont opnieuw het gebrek aan respect voor sociaal overleg en transparante besluitvorming.

En het blijft niet bij deze maatregel. De regeling rond NT2 komt nog. Een uitgaventoets komt nog. Een rationalisatieoefening komt nog. Maar ook ACOD Onderwijs komt nog. Wij blijven waakzaam, betrokken en strijdvaardig.

ACOD Onderwijs eist:

Een visie die investeert in mensen, niet bespaart op hun ontwikkeling.

Correct sociaal overleg

Een toegankelijk en sociaal rechtvaardig volwassenenonderwijs voor iedereen.

Een beleid dat een leven lang en levensbreed leren stimuleert voor elke burger.

Respect voor alle opleidingen en hun personeel, ongeacht hun zogenaamd “economisch” label.

Onderwijs is een fundament van een solidaire, inclusieve en toekomstgerichte samenleving.

COC en COV geven een protocol van niet-akkoord bij regeringsamendement bij het voorontwerp van Programmadecreet bij de begrotingsaanpassing 2025 in verband met de maatregelen betreffende de inschrijvingsgelden in het volwassenenonderwijs.

Dat er een indexering van de inschrijvingsgelden komt is enigszins te verantwoorden. Dat de Vlaamse Regering opleidingen die toe leiden naar knelpuntberoepen wil promoten door voor deze opleidingen een verminderd inschrijvingstarief te hanteren is ook begrijpelijk.

COC en COV waarderen de inspanningen die de Vlaamse Regering doet om sociale correcties op de tarieven voor bepaalde categorieën van cursisten toe te passen, alsook om de opleidingen in de Basiseducatie te beschermen tegen tariefverhogingen. Toch maken we ons ook daarbij zorgen over de hervormingen die nog in de pijplijn zitten.

Het is ook nog steeds niet volledig duidelijk of gedetineerden een volledige vrijstelling krijgen voor alle aangeboden opleidingen.

COC en COV vinden het echter niet te begrijpen en onverantwoord om voor bepaalde opleidingen met name de opleidingen Europese (hoofd)talen en opleidingen zoals fotografie, drankenkennis, ambachtelijke accessoires,... plots een verhoogd inschrijvingsgeld te vragen van maar liefst 167%! Het is niet duidelijk op welke objectieve criteria de Vlaamse Regering zich gebaseerd heeft om dit tarief te bepalen voor deze opleidingen.

Dat de opleidingen Nederlands versterkt worden en betaalbaar blijven kunnen we aanmoedigen. De kennis van Nederlands is essentieel om goed te kunnen deelnemen aan onze samenleving. Maar Vlaanderen is echter niet zo groot en sociale mobiliteit stopt niet aan de gewestgrenzen. We wonen in een land met drie officiële landstalen en we begrijpen niet waarom de opleidingen Frans en Duits duurder worden (en dus anders behandeld worden) dan een opleiding Nederlands. Daarnaast is België lid van de Europese Unie. Kennis van de Europese talen zou precies daarom gestimuleerd moeten worden want talenkennis is nog steeds een verbindende factor. In tal van vacatures wordt nog steeds meertaligheid van de sollicitant gevraagd. Door geen sociale correcties mogelijk te maken

alsook geen plafondbedrag in te stellen voor deze opleidingen worden het onbetaalbare opleidingen voor vele burgers.

Naast de talenopleidingen worden er nog een aantal opleidingen geïmplementeerd en gecategoriseerd onder 'hobby-opleidingen'. De overheid gaat daarmee voorbij aan het feit dat deze opleidingen in vele gevallen gevolgd worden in functie van werk of werk gerelateerde situaties.

Het levenslang en vooral het levensbreed leren, dat ten goede komt aan de brede persoonsontwikkeling, staat nu onder druk. Onderwijs dient tot zoveel meer dan enkel op te leiden naar werk, zoals bepaald is in artikel 3 van het decreet volwassenenonderwijs: *Het volwassenenonderwijs heeft als doelstelling enerzijds de cursisten de kennis, vaardigheden en attitudes bij te brengen die nodig zijn voor de persoonlijke ontwikkeling, het maatschappelijk functioneren, het verder deelnemen aan onderwijs, het uitoefenen van een beroep of het beheersen van een taal en anderzijds de cursisten in staat te stellen erkende studiebewijzen te behalen.*

COC en COV vragen met aandrang om het voorstel waarbij via de inschrijvingstarieven de opleidingen vreemde (hoofd)talen alsook de andere opleidingen (fotografie, drankenkennis, ambachtelijke accessoires, huishoudelijk koken, huishoudelijke decoratie en naaitechnieken, mode: maatwerk en realisaties) geïmplementeerd worden, te herwerken tot een maatschappelijk aanvaardbare maatregel. Het volwassenenonderwijs moet namelijk toegankelijk en betaalbaar blijven voor iedereen én voor alle opleidingen.

Op de vraag hoe de overheid de gevolgen voor personeelsleden die getroffen worden door een verminderde instroom van cursisten zou aanpakken, kregen we tijdens de onderhandelingen een weinig geruststellend antwoord: het gaat gemonitord worden. Denken dat dit probleem zichzelf oplost door het lerarentekort, is kort door de bocht. Lesgeven aan volwassenen, dan wel aan jonge kinderen of adolescenten vereist immers een andere, specifieke aanpak. Bovendien zullen niet alle leraren terechtkunnen in het leerplichtonderwijs.

COC en COV roepen de overheid op om zorgzaam op te treden en de leraren in het volwassenenonderwijs die getroffen worden als gevolg van de drastische verhoging van de inschrijvingsgelden niet in de steek te laten en gepaste maatregelen te nemen.

Met betrekking tot het *Regeringsamendement bij het voorontwerp van Programmadecreet bij de begrotingsaanpassing 2025 – Onderwijs en Vorming*, geeft VSOA Onderwijs een protocol van niet akkoord en wenst hierbij volgende opmerking te maken:

VSOA Onderwijs kant zich principieel tegen elke vorm van besparing in het Onderwijs.

Het Overleg Kleine Onderwijsverstrekkers (FOPEM, IPCO, Steiner-federatie, VOOP) is geen betrokken partij bij het volwassenenonderwijs en diende geen protocol in.

Vervolg protocol nr. **275** - SectX+C2+OOC

Brussel,

AFVAARDIGING VAN DE OVERHEID:

AFVAARDIGING VAN HET GO! ONDERWIJS VAN
DE VLAAMSE GEMEENSCHAP EN VAN DE
VERENIGINGEN VAN DE INRICHTENDE MACHTEN:

VOORZITTERS,

Voor het Katholiek Onderwijs Vlaanderen

Voor het Overleg Kleine Onderwijs-
verstrekkers (FOPEM, IPCO, Steiner-federatie,
VOOP)

Matthias DIEPENDAELE
minister-president van de Vlaamse Regering en
Vlaams minister van Economie, Innovatie en
Industrie, Buitenlandse Zaken, Digitalisering en
Facilitair Management
Voorzitter SectX en C2
Ondervoorzitter OOC

Voor het GO! onderwijs van de Vlaamse
Gemeenschap:

Voor het Onderwijssecretariaat
voor Steden en Gemeenten van de
Vlaamse Gemeenschap:

Zuhal DEMIR
Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk,
Voorzitter OOC
Ondervoorzitter SectX en C2

Voor het Provinciaal Onderwijs Vlaanderen:

LEDEN,

AFVAARDIGING VAN DE REPRESENTATIEVE
VAKORGANISATIES:

Voor de Algemene Centrale der
Openbare Diensten:

Melissa DEPRAETERE
Viceminister-president van de Vlaamse Regering
en Vlaams minister van Wonen, Energie en
Klimaat, Toerisme en Jeugd

Voor de Federatie van de Christelijke Syndicaten
der Openbare Diensten:

Hilde CREVITS
Viceminister-president van de Vlaamse Regering
en Vlaams minister van Binnenland, Steden- en
Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en
Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en
Zeevisserij

Voor het Vrij Syndicaat voor het
Openbaar Ambt:

Ben WEYTS
Viceminister-president van de Vlaamse Regering
en Vlaams minister van Begroting en Financiën,
Vlaamse Rand, Onroerend Erfgoed en
Dierenwelzijn

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

RAAD VAN STATE afdeling Wetgeving

advies 77.797/1

van 4 juni 2025

over

een amendement op een voorontwerp van Programmadecreet ‘bij
de begrotingsaanpassing 2025’

Op 26 mei 2025 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk verzocht binnen een termijn van vijf werkdagen een advies te verstrekken over een amendement op een voorontwerp van Programmadecreet ‘bij de begrotingsaanpassing 2025’.

Het amendement is door de eerste kamer onderzocht op 28 mei 2025. De kamer was samengesteld uit Pierre LEFRANC, kamervoorzitter, Brecht STEEN en Tim CORTHAUT, staatsraden, Michel TISON, assessor, en Wim GEURTS en Eline YOSHIMI, griffiers.

Het verslag is uitgebracht door Ronald VAN CROMBRUGGE, adjunct-auditeur.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 4 juni 2025.

*

ONTVANKELIJKHEID VAN DE ADVIESAANVRAAG

1. Volgens artikel 84, § 1, eerste lid, 3°, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, moeten in de adviesaanvraag de redenen worden opgegeven tot staving van het spoedeisende karakter ervan.

In het onderhavige geval wordt het verzoek om spoedbehandeling in de adviesaanvraag gemotiveerd:

“door de budgettaire doelstelling van de Vlaamse Regering om vanaf het begrotingsjaar 2026 de in de meerjarenbegroting voorziene stijging van de inkomsten uit de inschrijvingsgelden van het volwassenenonderwijs met 50 miljoen euro te realiseren. Het is om die reden noodzakelijk dat de verhoging van de tarieven op 1 september 2025 in werking treedt. Om de budgettaire doelstelling te kunnen realiseren bevat het amendement een algemene stijging van de tarieven, de afschaffing van verschillende categorieën voor de volledige vrijstelling van inschrijvingsgeld en de invoering van een verhoogd tarief voor bepaalde opleidingen. In functie van het type opleiding en in functie van de kenmerken van de cursist blijft wel een differentiatie behouden.”

2. Overeenkomstig artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich moeten beperken tot het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond,¹ alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

*

STREKKING VAN HET AMENDEMENT

3.1. Het om advies voorgelegde amendement van de Vlaamse Regering beoogt in hoofdstuk 5 (lees: hoofdstuk 6) van het ontwerp van ‘programmadecreet bij de begrotingsaanpassing 2025’² een nieuwe afdeling 1 in te voegen met als opschrift “Aanpassing tarieven inschrijvingsgeld volwassenenonderwijs”, waarbij een grondige hervorming van de inschrijvingsgelden in het volwassenenonderwijs wordt doorgevoerd.

3.2.1. Het amendement strekt hoofdzakelijk tot wijziging van artikel 113^{novies} van het decreet van 15 juni 2007 ‘betreffende het volwassenenonderwijs’ (artikel 12/3 van het amendement). De beoogde wijzigingen kunnen als volgt worden samengevat:

- Het standaardtarief van 1,50 euro per lestijd wordt verhoogd naar 2,25 euro per lestijd voor een aantal opleidingen. Voor deze opleidingen wordt de begrenzing van het studiegeld verhoogd van 300 euro naar 450 euro (artikel 12/3, 5°, van het amendement – ontworpen

¹ Aangezien het gaat om een amendement bij een ontwerp van decreet, wordt onder “rechtsgrond” de overeenstemming met de hogere rechtsnormen verstaan.

² Het voorontwerp van ‘programmadecreet van de begrotingsaanpassing 2025’ waarover de Raad van State, afdeling Wetgeving, advies 77.710/1-3-16 heeft verleend, werd ondertussen immers op 16 mei 2025 als ontwerp van decreet ingediend in het Vlaams Parlement (Ontwerp van programmadecreet bij de aanpassing van de begroting 2025, *Parl.St.* VI.Parl. 2024-25, nr. 337/1).

artikel 113*novies*, § 6*quater*). Voor deze opleidingen geldt er een verminderd inschrijvingsgeld van 1 euro per lestijd, voor cursisten die zich in een bepaalde behartenswaardige sociaal-economische situaties bevinden (artikel 12/3, 8°, van het amendement – ontworpen artikel 113*novies*, § 6*septies*).

- De bestaande volledige vrijstelling van inschrijvingsgeld (gewijzigd artikel 113*novies*, § 4) en het bestaande verminderd inschrijvingsgeld van 0,30 euro per lestijd (gewijzigd artikel 113*novies*, § 6) voor cursisten in een behartenswaardige sociaal-economische situatie worden voortaan beperkt tot inschrijvingen in de opleidingen van de leer- en studiegebieden die betrekking hebben op Nederlands tweede taal (artikel 12/3, 2° en 4°, van het amendement).

- Voor de opleidingen in de leergebieden in de basiseducatie die geen betrekking hebben op Nederlands tweede taal, wordt voorzien in een verminderd inschrijvingsgeld van 0,30 euro per lestijd. Voor deze opleidingen geldt een begrenzing van het inschrijvingsgeld van 450 euro (artikel 12/3, 7°, van het amendement – ontworpen artikel 113*novies*, § 6*sexies*). Voor deze opleidingen geldt geen vermindering voor cursisten in een behartenswaardige sociaal-economische situatie.

- Er wordt een verlaagd tarief van 0,03 euro per lestijd ingevoerd voor de geletterdheidsmodules Nederlands en Leren Leren of Regie over het Eigen Leren, de opleidingen van het tweedekansonderwijs en alle opleidingen van het studiegebied bijzondere educatieve noden. Voor deze opleidingen geldt een begrenzing van het inschrijvingsgeld van 180 euro (artikel 12/3, 6°, van het amendement – ontworpen artikel 113*novies*, § 6*quinqies*). Voor deze opleidingen geldt evenmin een vermindering voor cursisten in een behartenswaardige sociaal-economische situatie.

- Voor opleidingen die betrekking hebben op een studiegebied met een structureel knelpuntkarakter wordt voorzien in een verlaagd inschrijvingsgeld van 1 euro per lestijd (artikel 12/3, 9°, van het amendement – ontworpen artikel 113*novies*, § 6*octies*). Het verlaagde inschrijvingsgeld geldt ook voor de opleiding “specifieke personenverzorg”, aangezien die opleiding in het kader van de berekening van het aantal leraarsuren en de puntenenveloppe voor de oprichting van betrekkingen in de ambten van het bestuurs- en ondersteunend personeel, wordt aangemerkt als een studiegebied met een structureel knelpuntkarakter (artikelen 12/1 en 12/2 van het amendement – gewijzigde artikelen 98, § 2, zesde lid, en 105, § 3*bis*, zesde lid, van het decreet van 15 juni 2007). Aan cursisten in bepaalde behartenswaardige sociaal-economische situaties, zoals bepaald in het ontworpen artikel 113*novies*, § 6*septies*, 1°-9°, wordt bovendien een volledige vrijstelling van inschrijvingsgeld verleend.

- Voor opleidingen in welbepaalde studiegebieden³ wordt voorzien in een verhoogd tarief van 4 euro per lestijd (artikel 12/3, 10°, van het amendement – ontworpen artikel 113*novies*, § 6*novies*). Voor deze opleidingen geldt geen begrenzing van het inschrijvingsgeld, noch een

³ Het gaat om telkens om opleidingen van het secundair volwassenenonderwijs die behoren tot de studiegebieden ambachtelijke accessoires, drankenkennis, Europese hoofdtalen richtgraad 1 en 2, Europese neventalen richtgraad 1 en 2, Europese talen richtgraad 3 en 4, fotografie, Hebreeuws, huishoudelijk koken, huishoudelijke decoratie- en naaitechnieken, mode maatwerk, mode realisaties Oosterse talen, Scandinavische talen, Slavische talen en textiel, die volgens de memorie van toelichting “niet of in veel mindere mate toegang bieden tot de arbeidsmarkt” (in de media ook wel de “hobbyopleidingen” genoemd).

vermindering voor cursisten die zich bevinden in welbepaalde sociaal-economische situaties. Voor cursisten die in het lopende schooljaar 2024-2025 zijn ingeschreven in de opleiding “Aanvullende Algemene Vorming” in combinatie met een opleidingen in een aantal van deze studiegebieden, wordt bij wijze van overgangsregeling die geldt tot en met het schooljaar 2027-2028, in een lager inschrijvingsgeld van 2,25 euro per lestijd voorzien (artikel 12/5 van het amendement – ontworpen artikel 196*terdecies*).

- Ten slotte wordt verduidelijkt dat voor de opleidingen waarvoor het verhoogd standaardtarief van 2,25 euro per lestijd, het verlaagd tarief van 0,03 euro per lestijd, het verlaagd tarief wegens een knelpuntopleidingen en het verhoogd tarief van 4 euro geldt, geen verhoogd tarief wordt toegepast voor wie zich in de periode van zes schooljaren meer dan driemaal voor dezelfde module inschrijft (artikel 12/3, 9° (lees 11°) van het amendement – ontworpen artikel 113*novies*, § 6*decies*).

3.2.2. Daarnaast wijzigt artikel 12/4 van het amendement in artikel 113*decies*, § 3, 1° van het decreet van 15 juni 2007 de referteperiode die dient als basis voor de berekening van het over te maken bedrag van de geïnde inschrijvingsperiode (van $n-2/n-1$ naar $n-1/n$). Voor de toepassing van de gewijzigde referteperiode gedurende het jaar 2025 voegt artikel 12/6 van het amendement in datzelfde decreet een overgangsbepaling in (ontworpen artikel 196*quaterdecies*).

VORMVEREISTEN

4. Uit de bij de adviesaanvraag gevoegde stukken blijkt niet dat het amendement voor advies werd of zal worden voorgelegd aan de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR) en de Sociaal Economische Raad voor Vlaanderen (SERV), noch dat een Jeugd- en Kindeffectenrapport (JoKER)⁴ werd opgesteld. Ook al voorzien de decretale regelingen met betrekking tot het raadplegen van de betrokken adviesorganen en het opstellen van een JoKER enkel in een verplichting om advies in te winnen of een effectenrapport op te stellen voor respectievelijk voorontwerpen en ontwerpen van decreet die worden ingediend bij het Vlaams Parlement, en dus niet voor amendementen, dat neemt niet weg dat die verplichtingen zouden worden uitgehold indien, zoals in dit geval, substantiële onderdelen later bij amendement aan die teksten zouden worden toegevoegd zonder dat die om advies worden voorgelegd of zonder dat de effecten worden nagegaan van de voorgenomen beslissing.

Met het oog op het tot stand brengen van een goede regelgeving is het derhalve raadzaam dat het amendement aan de bovengenoemde vormvereisten zou voldoen.

Hierover ondervraagd, verklaarde de gemachtigde dat “[d]e VLOR heeft besloten een spoedadvies op eigen initiatief op te stellen, [en dat] dit advies (...) tijdens de Raad Levenslang Leren van maandag 2 juni 2025 [zal] worden besproken en gestemd” en dat “[h]et JoKER-advies werd gevraagd en ontvangen op 25 april 2025.”

⁴ Het amendement bevat immers substantiële inhoudelijke bepalingen die ook het belang van personen jonger dan vijftientig jaar rechtstreeks raken.

Het is dan ook aangeraden dat de stellers van het amendement, onder meer in het licht van het tot stand brengen van goede regelgeving, in elk geval zowel het advies van de VLOR als het JoKER ter informatie bezorgen aan de leden van het Vlaams Parlement.

ALGEMENE OPMERKINGEN

SAMENHANG MET DE BESTAANDE REGELGEVING INZAKE INSCHRIJVINGSGELDEN IN HET VOLWASSENENONDERWIJS

5. Artikel 12/3 van het amendement voegt een aantal onderdelen toe aan artikel 113*novies* van het decreet van 15 juni 2007, die gelden “in afwijking” van het basisbedrag van het inschrijvingsgeld dat is opgenomen in de bestaande paragraaf 1 van artikel 113*novies*. De bepaling wijzigt ook een aantal onderdelen van artikel 113*novies* die nu reeds gelden “in afwijking” van paragraaf 1. In werkelijkheid, en dat werd ook zo bevestigd door de gemachtigde, zal het basisbedrag van het inschrijvingsgeld enkel nog in een beperkt aantal gevallen van toepassing zijn, waardoor de basisregel de uitzondering⁵ wordt. Daarnaast zullen een aantal van de ontworpen wijzigingen aan artikel 113*novies* gelden in afwijking van een aantal afwijkingen van andere onderdelen of zullen bepaalde afwijkingen in bepaalde gevallen niet van toepassing zijn. Daardoor is niet altijd duidelijk op welke categorieën van cursisten een bepaalde afwijking nu precies van toepassing is. Het blijkt zelfs dat sommige geformuleerde afwijkingen overbodig en tegenstijdig zijn (zie verder opmerkingen 12 en 13).

Een en ander heeft tot gevolg dat het amendement de regeling van de inschrijvingsgelden in het volwassenonderwijs onduidelijk, onnodig complex en onoverzichtelijk dreigt te maken. Het komt de afdeling Wetgeving van de Raad van State dan ook voor dat de stellers van het ontworpen amendement, ter wille van de toegankelijkheid van de regelgeving inzake de inschrijvingsgelden in het volwassenenonderwijs, de regelduidelijkheid en de rechtszekerheid, er goed aan doen om artikel 113*novies* volledig te herschrijven en integraal te vervangen, op een zodanige wijze dat uit de tekst zelf van die bepaling duidelijk blijkt voor welke categorieën van opleidingen een welbepaald basisinschrijvingsgeld per lestijd geldt en voor welke categorieën van cursisten in geval van inschrijving in de betrokken opleidingen omwille van hun sociaal-economische situatie een vermindering of vrijstelling van het inschrijvingsgeld van toepassing is. Aldus zou in die bepaling duidelijker de werkelijke draagwijdte van het gehanteerde systeem van inschrijvingsgelden naar voren komen. Op die manier kan ook de Latijnse nummering van de paragrafen worden vermeden, die in combinatie met de Latijnse nummering van het te wijzigen artikel 113*novies*, de bepaling nog moeilijker leesbaar maakt.

⁵ Het basisbedrag van 1,50 euro per lestijd zal immers enkel nog gelden voor een inschrijving in de opleidingen van het leergebied alfabetisering Nederlandse tweede taal van de basiseducatie, de opleidingen van het leergebied Nederlands tweede taal van de basiseducatie en de opleidingen van het studiegebied Nederlands tweede taal richtgraad 1 en 2 van het secundair volwassenenonderwijs die niet beschouwd kunnen worden als een opleiding van het niveau richtgraad 2 (cf. artikel 113*novies*, § 5, van het decreet van 15 juni 2007) en dan nog voor zover de cursisten niet kunnen genieten van een vrijstelling of vermindering op grond van het ontworpen artikel 113*novies*, §§ 4 en 6.

KOSTELOOSHEID VAN HET VOLWASSENENONDERWIJS

6.1. Het amendement strekt ertoe – over het algemeen genomen – om de inschrijvingsgelden in het volwassenenonderwijs te verhogen. In elk geval heeft het amendement tot gevolg dat het inschrijvingsgeld voor bepaalde categorieën van opleidingen substantieel wordt verhoogd. Wat dit betreft kan er onder meer op worden gewezen dat de inschrijvingsgelden voor een groot aantal opleidingen van het secundair volwassenenonderwijs met één derde worden verhoogd (overeenkomstig het ontworpen artikel 113*novies*, § 6*quater*, van het decreet van 15 juni 2007). Voor bepaalde opleidingen in het secundair volwassenenonderwijs wordt het inschrijvingsgeld zelfs meer dan verdubbeld (overeenkomstig het ontworpen artikel 113*novies*, § 6*novies*). Daarnaast worden ook de categorieën van opleidingen waarvoor een volledige vrijstelling van inschrijvingsgeld kan worden bekomen op grond van de sociaal-economische situatie, sterk ingeperkt (overeenkomstig het gewijzigd artikel 113*novies*, § 4) en is voor verschillende opleidingen geen of een beperktere vermindering van inschrijvingsgeld van toepassing op cursisten in een behatelswaardige sociaal-economische situatie.

6.2.1. Hoewel het volwassenenonderwijs geen leerplichtonderwijs is en dus geen onderwijs is dat kosteloos zou moeten zijn tot het einde van de leerplicht, met toepassing van de tweede zin van artikel 24, § 3, van de Grondwet, hebben zowel de afdeling Wetgeving van de Raad van State als het Grondwettelijk Hof in het verleden bevestigd dat het volwassenenonderwijs beschouwd moet worden als onderwijs waarop artikel 13 van het Internationaal Verdrag betreffende de economische, sociale en culturele rechten (hierna: IVESCR) van toepassing is.⁶

Artikel 13 van het IVESCR bepaalt onder meer het volgende:

“1. De Staten die partij zijn bij dit Verdrag erkennen het recht van een ieder op onderwijs (...)

2. De Staten die partij zijn bij dit Verdrag erkennen dat, ten einde tot een volledige verwezenlijking van dit recht te komen:

- a) Het lager onderwijs voor allen verplicht en kosteloos beschikbaar dient te zijn;
- b) Het middelbaar onderwijs in zijn verschillende vormen, waarbij inbegrepen het technisch onderwijs en de beroepsopleiding op middelbaar niveau, door middel van alle passende maatregelen en in het bijzonder door de geleidelijke invoering van kosteloos onderwijs, voor een ieder beschikbaar en algemeen toegankelijk dient te worden gemaakt;
- c) Het hoger onderwijs door middel van alle passende maatregelen en in het bijzonder door de geleidelijke invoering van kosteloos onderwijs voor een ieder op basis van bekwaamheid gelijkelijk toegankelijk dient te worden gemaakt;

⁶ Zie onder meer adv.RvS 20.014/10 van 22 juni 1990 over een voorontwerp van decreet dat heeft geleid tot het decreet van 12 juli 1990 ‘modifiant certaines dispositions de la législation de l’enseignement’, *Parl.St.* Fr.Gem.R. 1989-90 nr. 147/1, 14-15, en adv.RvS 56.703/1/3 van 13 oktober 2014 over een voorontwerp dat heeft geleid tot het decreet van 19 december 2021 ‘houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2015’, *Parl.St.* 2014-15, nr. 132/1; GwH 7 mei 1992, nr. 33/92, B.8.2 (ten aanzien van het onderwijs voor sociale promotie dat in de Vlaamse Gemeenschap (een onderdeel van) het volwassenenonderwijs is geworden) en GwH 14 maart 2013, nr. 37/2013, B.9 en B.11.3; GwH 20 juli 2023, nr. 115/2023.

d) Het basisonderricht zoveel mogelijk dient te worden gestimuleerd of geïntensiveerd ten behoeve van personen die geen lager onderwijs hebben genoten of dit niet hebben voltooid;

(...).”

6.2.2. Uit de gecombineerde lezing van de artikelen 13.2 en 2.1 van het IVESCR blijkt dat de gelijke toegang tot het middelbaar en het hoger onderwijs geleidelijk moet worden ingevoerd, rekening houdend met de economische mogelijkheden en de specifieke toestand van de overheidsfinanciën eigen aan elke Verdragsluitende Staat.⁷

Uit artikel 13.2 van het IVESCR blijkt dat voor het “lager onderwijs”, het “middelbaar onderwijs in zijn verschillende vormen”, het “hoger onderwijs” en het “basisonderricht” onderscheiden bepalingen en behandelingen gelden. Het lager onderwijs dient “voor allen verplicht en kosteloos beschikbaar [...] te zijn”, het middelbaar onderwijs dient “voor een ieder beschikbaar en algemeen toegankelijk [...] te worden gemaakt”, het hoger onderwijs dient “voor een ieder op basis van bekwaamheid gelijkelijk toegankelijk [...] te worden gemaakt” en het basisonderricht dient “zoveel mogelijk [...] te worden gestimuleerd of geïntensiveerd ten behoeve van personen die geen lager onderwijs hebben genoten of dit niet hebben voltooid”.⁸

6.2.3.1. Wat het lager onderwijs betreft, is de kosteloosheid een doelstelling die onmiddellijk moet worden verwezenlijkt.⁹

6.2.3.2. Wat het middelbaar en het hoger onderwijs betreft, moeten de in het IVESCR ingeschreven doelstellingen worden nagestreefd “door middel van alle passende maatregelen en in het bijzonder door de geleidelijke invoering van kosteloos onderwijs”. Voor die onderwijsniveaus geldt op het vlak van de kostprijs van het onderwijs een *standstill*-verplichting.¹⁰

De *standstill*-verplichting die voortvloeit uit artikel 13, 2, c) van het IVESCR, dat van toepassing is op het hoger onderwijs, staat er volgens het Grondwettelijk Hof “aan in de weg (...) dat de bevoegde wetgever het beschermingsniveau dat geboden wordt door de van toepassing zijnde wetgeving, in aanzienlijke mate vermindert zonder dat daarvoor redenen zijn die verband houden met het algemeen belang.”¹¹ Over de precieze draagwijdte van de *standstill*-verplichting in artikel 13.2, b) van het IVESCR, dat van toepassing is op het secundair onderwijs, heeft het Grondwettelijk Hof zich nog niet uitdrukkelijk uitgesproken, maar aangezien die bepaling op een gelijkaardige manier is geformuleerd als artikel 13.2, c) van het IVESCR, mag worden aangenomen dat zij dezelfde draagwijdte heeft.

Wat de inschrijvingsgelden in het hoger onderwijs betreft, heeft het Grondwettelijk Hof in het verleden aangenomen dat “de *standstill*-verplichting, die voortvloeit uit het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten [...], (...) niet in[houdt]

⁷ GwH 18 april 2013, nr. 53/2013, B.4.2.

⁸ GwH 20 juli 2023, nr. 115/2023, B.33.2.

⁹ GwH 20 juli 2023, nr. 115/2023, B.33.2.

¹⁰ GwH 20 juli 2023, nr. 115/2023, B.33.2.

¹¹ GwH 6 juli 2017, nr. 85/2017, B.19.2; GwH 30 november 2017, nr. 142/2017, B.8.4.

dat [de inschrijvings]gelden (...) niet kunnen worden verhoogd, met name, enerzijds, op grond van een redelijke beoordeling van de evolutie van de kosten van levensonderhoud, van die van het nationaal product en van de stijging van het gemiddelde inkomen per inwoner, ten opzichte van de tijd waarin ze zijn vastgesteld, en, anderzijds, op grond van motieven van algemeen belang vermeld in onder meer artikel 2.1 van het Verdrag, waaronder in het bijzonder de ter beschikking staande financiële middelen.”¹²

Ten slotte moet erop worden gewezen dat uit arrest nr. 85/2017 van het Grondwettelijk Hof blijkt dat voor de beoordeling van de eventuele achteruitgang rekening dient te worden gehouden “met de wetgeving die van toepassing was voordat de bestreden bepaling werd genomen en niet meer met de reglementering die bestond op 21 juli 1983, datum van inwerkingtreding van het [IVESCR].”¹³ Dat arrest had weliswaar geen betrekking op de kosteloosheid van het onderwijs, maar het Hof neemt erin uitdrukkelijk afstand van haar arresten die wel op de kosteloosheid betrekking hadden.¹⁴ Voor de beoordeling van de eventuele achteruitgang in de kosteloosheid van het onderwijs moet een nieuwe ontworpen of voorgestelde regeling dus worden vergeleken met de mate van kosteloosheid die van toepassing is op het ogenblik van de invoering van de nieuwe regeling, met andere woorden *in casu* met de mate van kosteloosheid die op dit ogenblik bestaat.

Gelet bovendien op de recente ontwikkeling in de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof inzake de *standstill*-verplichting die voortvloeit uit artikel 23 van de Grondwet waarin het Hof aanneemt dat die bepaling “eraan in de weg staat dat de bevoegde regelgever het beschermingsniveau dat wordt geboden door de van toepassing zijnde regelgeving in aanzienlijke mate vermindert *zonder redelijke verantwoording*”¹⁵, komt het de afdeling Wetgeving van de Raad van State voor dat de *standstill*-verplichting zoals die voortvloeit uit artikel 13 van het IVESCR zich verzet tegen een aanzienlijke achteruitgang inzake kosteloosheid van het onderwijs *zonder redelijke verantwoording*. Het volstaat dus niet om een motief van algemeen belang aan te voeren; er dient ook nagegaan te worden of de maatregel geen onevenredige gevolgen heeft voor de betrokkenen.¹⁶

6.2.3.3. Wat het basisonderricht betreft, maakt artikel 13, lid 2, d), van het IVESCR geen melding van een na te streven doelstelling betreffende de kosteloosheid ervan.¹⁷

Uit de artikelen 2, lid 1, en 13, lid 2, d), van het IVESCR kan volgens het Grondwettelijk Hof geen *standstill*-verplichting worden afgeleid met betrekking tot de kostprijs van het basisonderricht. Op de verdragspartijen rust ten aanzien van personen die geen (volledig) lager onderwijs hebben genoten enkel een inspanningsverbintenis om het basisonderricht zoveel

¹² GwH 21 februari 2007, nr. 28/2007, B.4.11. Zie ook reeds GwH 7 mei 1992, nr. 33/92, B.7.2.

¹³ GwH 6 juli 2017, nr. 85/2017, B.19.3.

¹⁴ Zie bijv. GwH 21 februari 2007, nr. 28/2007, B.4.9; GwH, 18 april 2013, nr. 53/2013, B.4.2.

¹⁵ Zie GwH 21 december 2023, nr. 177/2023, B.2.4; GwH 21 september 2023, nr. 129/2023, B.12; GwH 21 september 2023, nr. 127/2023, B.5.3.

¹⁶ Zie bijv. GwH 6 februari 2025, nr. 9/2025, B.13.

¹⁷ GwH 20 juli 2023, nr. 115/2023, B.33.2.

mogelijk toegankelijk te maken, rekening houdend met de economische mogelijkheden en de situatie van de overheidsfinanciën.¹⁸

Rekening houdend met dezelfde overweging, kan de inspanningsverbintenis, bedoeld in artikel 13, lid 2, d), van het IVESCR, niet in die zin worden geïnterpreteerd dat het de decreetgever verboden is om maatregelen te nemen waarbij het inschrijvingsgeld voor het basisondericht wordt verhoogd of waarbij wordt teruggekomen op voorheen bestaande vrijstellingen of verminderingen van het inschrijvingsgeld. De decreetgever beschikt bovendien over een ruime beoordelingsbevoegdheid bij de uitvoering van die verbintenis. Uit de loutere omstandigheid dat het inschrijvingsgeld voor het basisondericht wordt verhoogd of dat bepaalde vrijstellingen of verminderingen worden opgeheven, kan op zich niet worden afgeleid dat de decreetgever tekortkomt aan zijn engagement om het basisondericht zoveel mogelijk te stimuleren of te intensiveren ten behoeve van personen die geen lager onderwijs hebben genoten of dit niet hebben voltooid.¹⁹ Uit arrest 115/2023 van het Grondwettelijk Hof lijkt afgeleid te moeten worden dat slechts tot een schending van de inspanningsverbintenis zou kunnen worden besloten, als aangetoond wordt dat het globale “decretale kader dat van toepassing is op de [opleidingen die als basisondericht kunnen worden beschouwd,] niet zou toelaten het basisondericht aan te moedigen”.²⁰

6.3. Aangezien artikel 13.2, b) van het IVESCR preciseert dat het middelbaar onderwijs is bedoeld “in zijn verschillende vormen”,²¹ geldt wat de kosteloosheid van het secundair volwassenenonderwijs, georganiseerd door de centra voor volwassenenonderwijs, dus een *standstill*-verplichting.

Voor zover opleidingen van de basiseducatie, in het bijzonder de opleidingen Nederlands Tweede Taal²², georganiseerd door de centra voor basiseducatie, beschouwd moeten worden als basisondericht in de zin van artikel 13.2, d) van het IVESCR moet worden onderzocht of het amendement ertoe leidt dat het nieuwe decretale kader dat van toepassing is op die opleidingen tot gevolg heeft dat het decretale kader niet langer toelaat te besluiten dat deze onderwijsvorm wordt aangemoedigd.

6.4.1. Wat de opleidingen in de centra voor basiseducatie betreft, moet worden vastgesteld dat het bestaande bedrag per lestijd en de bestaande vrijstelling en vermindering van het inschrijvingsgeld blijven gelden voor een aantal cursisten die zich inschrijven voor een opleiding van de leergebieden alfabetisering Nederlandse tweede taal of Nederlands tweede taal van de basiseducatie en die zich bevinden in een bepaalde sociaal-economische situatie, zoals bepaald in

¹⁸ GwH 14 maart 2013, nr. 37/2013, B.11.3; GwH 20 juli 2023, nr. 115/2023, B.33.3.

¹⁹ GwH 20 juli 2023, nr. 115/2023, B.34.

²⁰ GwH 20 juli 2023, nr. 115/2023, B.34.

²¹ GwH 19 mei 1994, nr. 40/94, B.2.5 (waaruit het Grondwettelijk Hof afleidde “dat het [deeltijds] kunstonderwijs niet kan worden geacht geen deel uit te maken van de verschillende onderwijsvormen die bij het Verdrag zijn beschermd”); GwH 21 februari 2007, nr. 28/2007, B.4.7.

²² Het Grondwettelijk Hof achtte het evenwel in het concrete geval niet nodig te onderzoeken of de zogenaamde NT-2-opleidingen als “basisondericht” konden worden gekwalificeerd omdat niet aangetoond was dat de inspanningsverbintenis niet werd gerealiseerd, GwH 20 juli 2023, nr. 115/2023, B.33.3-B.34.

artikel 113*novies*, §§ 4 en 6, van het decreet van 15 juni 2007. Voor de cursisten die zich inschrijven in andere opleidingen van de basiseducatie wordt het basisbedrag per lestijd verlaagd (van 1,50 naar 0,30 euro/lestijd), maar wordt daarentegen de vrijstelling voor cursisten in bepaalde behartenswaardige sociaal-economische situaties die in het huidige artikel 113*novies*, § 4, van het decreet van 15 juni 2007 zijn vastgelegd, afgeschaft en de begrenzing per semester verhoogd van 300 naar 450 euro. Voor bepaalde cursisten in behartenswaardige situaties die momenteel worden geregeld in artikel 113*novies*, § 6, van het decreet van 15 juni 2007 wordt de vermindering van het inschrijvingsgeld tot 0,30 euro/lestijd afgeschaft, maar voor die cursisten geldt geen hoger inschrijvingsgeld aangezien het basisbedrag voor de inschrijving in de basiseducatie op 0,30 euro/lestijd komt te liggen. Een en ander houdt in dat de nieuwe regeling ertoe leidt dat een aantal cursisten waarvoor op dit ogenblik een vrijstelling van inschrijvingsgeld gold, voortaan geconfronteerd worden met een inschrijvingsgeld van 0,30 euro per lestijd.

Globaal genomen lijkt de doorgevoerde wijziging van de inschrijvingsgelden in de basiseducatie, voor zover het gaat om opleidingen die als basisonderricht zijn te beschouwen, niet in te gaan tegen de inspanningsverbintenis die voortvloeit uit artikel 13.2, d) van het IVESCR.²³ Er kan evenwel niet worden uitgesloten dat de verhoging van de inschrijvingsgelden, ook al oogt ze beperkt, voor bepaalde categorieën van cursisten die zich in een preciaire sociaal-economische situatie bevinden,²⁴ zonder bijkomende inspanningen van de overheid, in werkelijkheid de toegang tot opleidingen in de basiseducatie ontmoedigt. De stellers van het ontwerp doen er goed aan om de ontworpen regeling op dit punt aan een nader onderzoek te onderwerpen.

6.4.2.1. Wat het secundair volwassenenonderwijs betreft, houdt het ontworpen amendement voor sommige categorieën van cursisten onmiskenbaar een aanzienlijke achteruitgang in van het op dit ogenblik bestaande beschermingsniveau.

Uit de toelichting bij het amendement blijkt in elk geval niet dat de verhoging van de inschrijvingsgelden zou zijn ingegeven door een aanpassing van de inschrijvingsgelden als gevolg van een redelijke beoordeling van de evolutie van de kosten van levensonderhoud of de stijging van het gemiddelde inkomen per inwoner, ten opzichte van het tijdstip waarop de bestaande regeling inzake inschrijvingsgelden werd ingevoerd (decreet van 16 maart 2018) en gewijzigd (decreet van 24 juni 2022). Weliswaar verklaarde de gemachtigde dat het standaardtarief van 1,50 euro per lestijd wordt verhoogd naar 2,25 euro per lestijd omdat het standaardtarief van 1,50 euro per lestijd gedurende tien jaar niet geïndexeerd bleef (zie verder opmerking 6.4.2.3). Er wordt evenwel niet aangetoond dat een stijging van het standaardtarief met 50% overeenkomt met een aanpassing aan de levensduurte ten opzichte van tien jaar geleden.²⁵ Voor de opleidingen

²³ Mogelijk kunnen niet alle opleidingen die worden aangeboden in een centrum voor basiseducatie beschouwd worden als “basisonderricht” in de zin van artikel 13.2, d) van het IVESCR. Dergelijke opleidingen dragen mogelijk wel bij tot de culturele en maatschappelijke ontplooiing van de betrokken cursisten, zodat de vraag rijst of een aanzienlijke verhoging van het inschrijvingsgeld voor bepaalde cursisten, in het bijzonder cursisten die zich bevinden in een behartenswaardige sociaal-economische situatie, geen inbreuk maakt op het recht op culturele en maatschappelijke ontplooiing dat wordt gewaarborgd door artikel 23, derde lid, 6°, van de Grondwet. Een dergelijke aanzienlijke verhoging moet dan eveneens redelijk verantwoord kunnen worden.

²⁴ In het bijzonder cursisten zonder inkomen, zoals bijvoorbeeld gedetineerden.

²⁵ Ten opzichte van tien jaar geleden lijkt bijv. de gezondheidsindex met “slechts” 35% gestegen: <https://statbel.fgov.be/nl/themas/consumptieprijsindex/consumptieprijsindex>.

waarvoor het verhoogd inschrijvingsgeld van 4 euro per lestijd geldt, gaat de stijging de loutere aanpassing aan de levensduurte hoe dan ook ver te boven. Voor het merendeel van de opleidingen is er dus hoe dan ook een stijging van de inschrijvingsgelden en dus een achteruitgang van het bestaande beschermingsniveau.

Dat de hervorming globaal genomen evenwichtig zou zijn, zoals de gemachtigde heeft betoogd (zie verder opmerking 6.4.2.3), omdat het inschrijvingsgeld voor sommige opleidingen of cursisten maar beperkt zal stijgen of zelfs (gevoelig) zal dalen, volstaat op zichzelf genomen niet om te besluiten dat er geen aanzienlijke achteruitgang van het beschermingsniveau voorligt. Uit de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof blijkt immers dat het beschermingsniveau steeds vanuit de concrete rechtspositie van een bepaald individu of van een bepaalde categorie van personen²⁶ moet worden beoordeeld en niet louter vanuit het globaal niveau van bescherming dat de overheid in een bepaalde aangelegenheid biedt, bijvoorbeeld vanuit de algemene middelen die de overheid aan een bepaald beleid besteedt.²⁷

Ook al zou kunnen worden aangenomen dat het inschrijvingsgeld voor sommige opleidingen en voor sommige categorieën van cursisten slechts in beperkte mate stijgt, zal de hervorming van het inschrijvingsgeld voor cursisten die welbepaalde opleidingen volgen een substantiële stijging, bijna een verdrievoudiging, van het inschrijvingsgeld inhouden (van 1,50 euro naar 4 euro per lestijd). Voor de cursisten die zich in deze opleidingen inschrijven is dus onmiskenbaar sprake van een aanzienlijke achteruitgang van het beschermingsniveau. Dit is in het bijzonder het geval voor cursisten die zich in bepaalde behartenswaardige sociaal-economische situaties bevinden, en die zich voor deze opleidingen willen inschrijven, aangezien voor hen niet langer een vermindering van het inschrijvingsgeld zal gelden (bijvoorbeeld personen met een handicap of uitkeringsgerechtigde werkzoekenden) of een vrijstelling (bijvoorbeeld personen aan wie een leefloon of maatschappelijke integratie wordt toegekend, gedetineerden, werkzoekenden zonder uitkering). Voor deze categorieën van cursisten is de achteruitgang van het beschermingsniveau nog aanzienlijker.²⁸

De conclusie is dan ook dat de verhoging van de inschrijvingsgelden in het volwassenenonderwijs, in het bijzonder ten aanzien van de cursisten die zich in een behartenswaardige sociaal-economische situatie bevinden, redelijk verantwoord moet kunnen worden.

²⁶ Zie bijv. GwH 18 mei 2017, nr. 61/2017, B.10.1: “het beschermingsniveau in die aangelegenheid voor de personen die tot [een bepaalde] (...) categorie (...) behoren”.

²⁷ Zie bijv. adv.RvS 62.258/1 van 8 december 2017 over een voorontwerp dat heeft geleid tot het decreet van 27 april 2018 ‘tot regeling van de toelagen in het kader van het gezinsbeleid’, *Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1450/1, opmerking 17.2.

²⁸ Volgens de gemachtigde telt een module gemiddeld 120 lestijden op jaarbasis, gemiddeld 60 lestijden per semester (naar rato van 3 contacturen/week). Concreet zal een gedetineerde die zich wenst in te schrijven voor bijvoorbeeld één module binnen een opleiding Europese Talen, in plaats van te genieten van een vrijstelling, voortaan per semester gemiddeld $60 \times 4 = 240$ euro voor die module betalen. Bij een inschrijving voor verschillende modules kan dit bedrag aardig oplopen, aangezien er voor deze opleidingen in het geheel geen bovengrens zal worden toegepast.

6.4.2.2. Uit de toelichting bij het amendement blijkt enkel dat het amendement tot doel heeft om overeenkomstig het regeerakkoord “een extra inkomst van 50 miljoen euro per jaar vanaf 2026” te realiseren. Ook al heeft het Grondwettelijk Hof aangenomen dat de ter beschikking staande financiële middelen een verhoging van de inschrijvingsgelden kunnen verantwoorden, lijkt een loutere verwijzing naar een passage in het regeerakkoord niet te volstaan.

Hierover nader ondervraagd, verklaarde de gemachtigde het volgende:

“Wat de *standstill*-verplichting betreft, heeft het Arbitragehof in het arrest nr. 33/92 van 7 mei 1992 gesteld dat er rekening wordt gehouden met de economische mogelijkheden en de situatie van de overheidsfinanciën.

Het arrest 28/2007 van 21 februari 2007, stelt dat de *standstill*-verplichting niet inhoudt dat in het (hoger) onderwijs de inschrijvingsgelden niet kunnen worden verhoogd. Dat kan op grond van:

- een redelijke beoordeling van de evolutie van de kosten van levensonderhoud, van die van het nationaal product en van de stijging van het gemiddelde inkomen per inwoner, ten opzichte van de tijd waarin die gelden zijn vastgesteld;
- op grond van motieven van algemeen belang, inzonderheid de ter beschikking staande financiële middelen.

Toegepast op het voorliggende regeringsamendement met betrekking tot het volwassenenonderwijs kunnen in hoofdzaak argumenten van algemeen belang ingeroepen worden om te verantwoorden dat, zij het slechts in een aantal gevallen, de inschrijvingsgelden worden verhoogd:

- reeds geruime tijd is het beleid inzake levenslang en levensbreed leren erop gericht de participatie aan het volwassenenonderwijs te vergroten. Sinds 2019 is er een nieuw financieringssysteem van kracht waarbij er voor de subsidiëring van de basiseducatie en het NT2-aanbod van het secundair volwassenenonderwijs een open-end financiering geldt en voor het niet-NT2-aanbod van het secundair volwassenenonderwijs een jaarlijkse groeinorm van 0,8%.
- dit beleid moet gerealiseerd worden binnen de bestaande budgettaire mogelijkheden die zowel binnen het beleidsdomein onderwijs als binnen de globale middelen van de bevoegde overheid per definitie begrensd zijn.
- een rigoureuze toepassing van het *standstill*-principe, zou de overheid ertoe verplichten de groei van het aanbod in het volwassenenonderwijs sterker te beknootten. Zonder de verhoging van het inschrijvingsgeld, althans in bepaalde gevallen, zou de overheid inderdaad niet over de vereiste budgettaire middelen beschikken om de gewenste groei in het aanbod met het oog op levenslang en levensbreed leren, blijvend te financieren.
- Er moet overigens rekening mee worden gehouden dat het budget dat de overheid de afgelopen jaren voor de financiering van het volwassenenonderwijs heeft uitgetrokken, sterk is gestegen. De bijkomende middelen voor het volwassenenonderwijs zijn dus zeker niet alleen afkomstig van de verhoging van het inschrijvingsgeld voor bepaalde opleidingen. Een verhoging van de inschrijvingsgelden heeft al zeker niet tot gevolg dat de overheid geen verdere investeringen meer doet in deze vorm van onderwijs.
- De overheid voorziet overigens ook voor de komende jaren in een blijvend budgettair groeipad voor het volwassenenonderwijs.”

Deze verklaring blijft zeer algemeen en geeft niet aan in welke mate er in het volwassenenonderwijs concreet een budgettair probleem bestaat of dreigt te ontstaan, of dit probleem werkelijk noodzaakt tot een verhoging van de inschrijvingsgelden en hoe een verhoging van de inschrijvingsgelden dit probleem zou kunnen oplossen. Het verdient aanbeveling om de met het amendement nagestreefde doelstelling in de toelichting bij het amendement nader en concreter te verduidelijken.

6.4.2.3. Wat de evenredige gevolgen van de maatregel voor de cursisten betreft, wordt in de toelichting in het algemeen opgemerkt dat “[b]ij de aanpassing van de inschrijvingsgelden is rekening gehouden met de verschillende soorten opleidingen en cursisten van het volwassenenonderwijs”. Wat de opleidingen betreft waarvoor het verlaagd tarief van 0,03 euro per lestijd geldt wordt opgemerkt dat dit bedoeld is “[o]mwille van het maatschappelijke belang”. Tevens wordt verduidelijkt dat het verhoogd tarief van 4 euro per lestijd wordt ingevoerd voor opleidingen “die niet of in veel mindere mate toegang bieden tot de arbeidsmarkt”. Voor het overige beperkt de toelichting er zich toe de tekst van de ontworpen bepalingen te parafraseren. Zo wordt weliswaar verduidelijkt dat voor studiegebieden met een structureel knelpuntkarakter een verminderd inschrijvingsgeld van toepassing is en dat cursisten die een opleiding volgen in een dergelijk studiegebied een volledige vrijstelling genieten, maar er wordt niet verduidelijkt waarom het verantwoord is om die maatregelen te nemen.

Gevraagd naar een nadere verantwoording voor de verhoogde inschrijvingsgelden in het licht van de hierboven in herinnering gebrachte *standstill*-verplichting, verklaarde de gemachtigde het volgende:

“Dit regeringsamendement bevat hiertoe een zo evenwichtig mogelijke aanpassing door enerzijds het invoeren van een (beperkte) verhoging van het inschrijvingsgeld en anderzijds het inschrijven van een aantal specifieke maatregelen met betrekking tot bepaalde opleidingen en doelgroepen van het volwassenenonderwijs. Het gaat onder meer om volgende maatregelen:

- omwille van het maatschappelijk belang van NT2-aanbod, voert het regeringsamendement hiervoor geen wijzigingen in. Het inschrijvingsgeld blijft voor deze doelgroep gelijk;
- omwille van het maatschappelijk belang van de opleidingen die naar een diploma secundair onderwijs leiden en opleidingen van het studiegebied bijzondere educatieve noden (opleiding Ervaringsdeskundige in de Armoede en Sociale Uitsluiting en de opleidingen Vlaamse Gebarentaal) wordt er een symbolische bijdrage van 0,03 euro per lestijd ingevoerd. Cursisten die een traject naar een diploma secundair onderwijs volgen, kunnen na het behalen van het diploma secundair onderwijs het betaalde inschrijvingsgeld terugkrijgen onder de vorm van een premie;
- voor cursisten van de basiseducatie in een niet-NT2-aanbod, wordt een beperkte bijdrage van 0,30 euro per lestijd ingevoerd;
- het standaardtarief van 1,5 euro per lestijd wordt verhoogd naar 2,25 euro per lestijd. Het standaardtarief van 1,5 euro per lestijd bleef gedurende 10 jaar niet geïndexeerd.

Bovendien geldt voor cursisten in een kwetsbare sociaal-economische situatie een verminderd inschrijvingsgeld van 1 euro per lestijd in de plaats van het standaardtarief van 2,25 euro per lestijd;

- omwille van het maatschappelijk belang om tegemoet te komen aan de krapte op de arbeidsmarkt, wordt er een verminderd inschrijvingsgeld van 1 euro per lestijd ingevoerd voor de opleidingen met een structureel knelpuntkarakter.

Bovendien geldt voor cursisten in een kwetsbare sociaal-economische situatie een volledige vrijstelling in de plaats van het verminderd inschrijvingsgeld van 1 euro per lestijd;

- omwille van de ter beschikking staande financiële middelen en de doelstelling om zowel het aanbod te doen toenemen als de bovenstaande doelgroepen te vrijwaren, wordt voor opleidingen die niet of minder arbeidsmarktgericht zijn, een verhoogd inschrijvingsgeld van 4 euro per lestijd ingevoerd.”

Uit deze verantwoording blijkt niet in welke mate de concrete gevolgen voor de verschillende categorieën van cursisten waarvoor het inschrijvingsgeld aanzienlijk wordt verhoogd niet onevenredig zijn. De stellers van het amendement doen er dan ook goed aan met enkele voorbeelden van inschrijvingsgeld op semestriële of jaarbasis te illustreren dat de concrete financiële gevolgen voor de cursisten niet onevenredig zijn.

Bovendien geeft de door de gemachtigde verstrekte verantwoording niet aan waarom cursisten die zich in een behartenswaardige sociaal-economische situatie bevinden en die zich inschrijven voor bepaalde opleidingen, meer bepaald de opleidingen waarvoor het verhoogd basistarief van 2,25 euro of het verhoogd tarief van 4 euro per lestijd geldt, geen of slechts een beperkte vermindering of vrijstelling genieten. Een dergelijke cursist die zich inschrijft voor één module in een opleiding waarvoor het verhoogd tarief van 4 euro per lestijd geldt en die 120 lestijden per schooljaar²⁹ bedraagt, kan in de huidige regeling genieten van een vrijstelling, maar zal voor deze inschrijving in de toekomst 480 euro betalen.³⁰ Een dermate grote stijging van het inschrijvingsgeld komt voor cursisten in een precaire sociaal-economische situatie niet als evenredig voor. Dit klemmt des te meer daar het huidige systeem van verminderingen en vrijstellingen, zoals het Grondwettelijk Hof aangaf in arrest nr. 115/2023, “voortbouwt op de doelstellingen die de decreetgever met die regeling oorspronkelijk heeft nagestreefd”³¹ waarbij een van die doelstellingen was “om voor bepaalde doelgroepen te voorzien in een vrijstelling of een vermindering van het inschrijvingsgeld ‘omwille van sociale redenen’ en om te voorkomen dat het inschrijvingsgeld ‘een financiële drempel tot deelname aan [een] opleiding’ zou vormen”. Uit de toelichting bij het ontworpen amendement blijkt nergens dat het de bedoeling is om op dit punt een beleidswijziging door te voeren. Als dit toch de bedoeling zou zijn, dient deze wijziging, gelet op de gevolgen voor de betrokken cursisten, des te meer te stoelen op een redelijke verantwoording.

²⁹ Volgens de gemachtigde is dit het gemiddeld aantal lestijden per module.

³⁰ Bijv. een persoon met een handicap die zich inschrijft voor een module in een opleiding van het studiegebied huishoudelijk koken met het oog op het verhogen van zijn zelfredzaamheid.

³¹ GwH nr. 115/2023, B.46.1.

Dat de opleidingen waarvoor het verhoogd tarief van 4 euro per lestijd geldt, opleidingen zijn die volgens de toelichting bij het amendement “niet of in veel mindere mate toegang bieden tot de arbeidsmarkt”, biedt op zichzelf een onvoldoende verantwoording voor die aanzienlijke achteruitgang van het beschermingsniveau. Aangenomen mag worden dat cursisten zich voor dergelijke opleidingen inschrijven met het oog op hun persoonlijke ontwikkeling, hun maatschappelijk functioneren, of het beheersen van een taal, wat volgens artikel 3, § 1, van het decreet van 15 juni 2007 precies doelstellingen van het volwassenonderwijs zijn.

In dat verband kan trouwens ook de vraag worden opgeworpen of het ingrijpend verhogen van de inschrijvingsgelden voor cursisten die een opleiding volgen “die niet of in veel mindere mate toegang biedt tot de arbeidsmarkt”, in het bijzonder voor de cursisten die zich bevinden in een behartenswaardige sociaal-economische situatie, niet ook een inbreuk maakt op het recht op culturele en maatschappelijke ontplooiing dat wordt gewaarborgd door artikel 23, derde lid, 6°, van de Grondwet. Gelet op de aard en inhoud van die opleidingen, dragen zij immers onmiskenbaar bij tot de culturele en maatschappelijke ontplooiing van de betrokken cursisten. Ook vanuit dit oogpunt dient de aanzienlijke verhoging van de inschrijvingsgelden redelijk verantwoord te kunnen worden.

De stellers van het ontwerp doen er bijgevolg goed aan om de door de gemachtigde aangevoerde redenen op te nemen in de toelichting bij het amendement en nader te verantwoorden waarom het schrappen van de vrijstelling en het schrappen of beperken van de vermindering voor cursisten die zich in een behartenswaardige sociaal-economische situatie bevinden, redelijke verantwoord is in het licht van het *standstill*-beginsel.

GELIJKHEIDSBEGINSEL IN ONDERWIJSAANGELEGENHEDEN (ARTIKEL 24, § 4, VAN DE GRONDWET)

7.1. Los van de vraag naar de vermindering van het beschermingsniveau, heeft de nieuw ontworpen regeling in elk geval tot gevolg dat een verschillend inschrijvingsgeld van toepassing zal zijn op verschillende categorieën van cursisten naargelang de aard van de opleiding. In het bijzonder zullen een aantal cursisten die zich in een behartenswaardige sociaal-economische toestand bevinden een verschillend inschrijvingsgeld betalen naargelang de opleiding waarvoor ze zich inschrijven. Omgekeerd worden alle cursisten die zich inschrijven voor een opleiding waarvoor het verhoogd inschrijvingsgeld van 4 euro per lestijd geldt, ongeacht de sociaal-economische situatie waarin ze zich bevinden, gelijk behandeld. Deze verschillen in behandelingen van gelijke situaties en deze gelijke behandeling van verschillende situaties dienen beoordeeld te worden in het licht van artikel 24, § 4, van de Grondwet, dat onder meer inhoudt dat alle leerlingen en studenten, en dus ook cursisten van de Centra voor Basiseducatie en de Centra voor Volwassenenonderwijs,³² gelijk moeten worden behandeld. Hierbij dient de decreetgever, luidens artikel 24, § 4, tweede zin, van de Grondwet, rekening te houden met objectieve verschillen die een aangepaste behandeling verantwoorden.

³² GwH 20 juli 2023, nr. 115/2023, B.40.1.

7.2. Het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie sluit evenwel niet uit dat een verschil in behandeling tussen categorieën van cursisten wordt ingesteld, voor zover dat verschil op een objectief criterium berust en het redelijk verantwoord is. Dezelfde regels verzetten er zich overigens tegen dat categorieën van personen die zich ten aanzien van een maatregel in wezenlijk verschillende situaties bevinden op identieke wijze worden behandeld zonder dat daarvoor een redelijke verantwoording bestaat.

Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld rekening houdend met het doel en de gevolgen van de betwiste maatregel en met de aard van de ter zake geldende beginselen; het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie is geschonden wanneer vaststaat dat er geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

7.3.1. Wat de verschillende behandeling van de cursisten betreft, naargelang de aard van de opleiding, hebben de stellers van het ontwerp tot doel enerzijds de toegang tot bepaalde opleiding met een maatschappelijk belang niet te belemmeren en anderzijds de toegang tot opleidingen die leiden tot knelpuntberoepen aan te moedigen. De toegang tot opleidingen “die niet of in veel mindere mate toegang bieden tot de arbeidsmarkt” worden daarentegen minder aantrekkelijk gemaakt. Die doelstelling is weliswaar legitiem en het identificeren van de relevante opleidingen is een adequaat middel om die doelstelling te bereiken.³³ Bij het identificeren van deze opleidingen moet de decreetgever gebruik kunnen maken van categorieën die, noodzakelijkerwijs, de verscheidenheid van toestanden slechts met een zekere graad van benadering opvangen. Niettemin moet de gemaakte keuze stoelen op onderscheidingscriteria die relevant en pertinent zijn om de doelstelling van de decreetgever te bereiken. Uit de summiere toelichting bij het amendement en de algemene verklaring van de gemachtigde kan de afdeling Wetgeving van de Raad van State evenwel niet opmaken of dat voor alle gekozen opleidingen wel het geval is en of er geen andere opleidingen zijn die in een voldoende mate toeleiden naar de arbeidsmarkt. Op dit punt dient dus een voorbehoud te worden gemaakt, en doen de stellers van het amendement er goed aan de gemaakte keuzes in de toelichting beter te onderbouwen.

De aanzienlijke verhoging van de inschrijvingsgelden voor de opleidingen die niet of in veel mindere mate toegang bieden tot de arbeidsmarkt lijkt daarenboven onevenredige gevolgen te hebben enerzijds voor cursisten die de betrokken opleiding wel degelijk volgen met het oog op het verhogen van hun kansen op de arbeidsmarkt³⁴ en anderzijds in het bijzonder voor cursisten die zich bevinden in een precaire sociaal-economische situatie.³⁵ Voor die opleidingen geldt immers geen enkele mogelijkheid tot vrijstelling of vermindering van de inschrijvingsgelden en is er bovendien geen enkele bovengrens.

³³ zie bijv. inzake onderwijs GwH van 12 juni 2012, nr. 72/2012, B.9.1 en GwH 10 februari 2022, nr. 25/2022, B.11.1

³⁴ En dus de opleiding volgen met het oog op de doelstelling die de decreetgever nastreeft.

³⁵ Mede gelet op het hoger aangegeven oorspronkelijke doel van de decreetgever om bij het bepalen van de inschrijvingsgelden rekening te houden met de sociaal-economische toestand van de cursisten en het feit dat de betrokkenen vaak precies de opleiding volgen met het oog op een van de decretale doelstellingen die het volwassenenonderwijs nastreeft.

7.3.2. De regeling heeft eveneens tot gevolg dat cursisten die zich in eenzelfde behartenswaardige sociaal-economische situatie bevinden verschillend worden behandeld, naargelang de opleiding die ze volgen al dan niet toegang geeft tot de arbeidsmarkt. Hoewel het aanmoedigen van bepaalde arbeidsmarktgerichte opleidingen wellicht kan verantwoorden dat binnen de categorie van cursisten die zich in een behartenswaardige sociaal-economische situatie bevinden, een verschillend inschrijvingsgeld wordt gehanteerd, kan dit niet verantwoorden dat, gelet op de eerder vermelde oorspronkelijke doelstellingen van de decreetgever om inzake het volwassenonderwijs financiële drempels weg te nemen, voor sommige cursisten op geen enkele wijze rekening wordt gehouden met hun sociaal-economische situatie.

Omwille van dezelfde redenen lijkt ook een gelijke behandeling van alle cursisten die een opleiding volgen waarvoor het verhoogd inschrijvingsgeld van 4 euro per lestijd geldt, ongeacht hun sociaal-economische situatie, niet redelijk verantwoord.

ONDERZOEK VAN DE TEKST VAN HET AMENDEMENT

Artikel 12/1

8. Aangezien in het ontwerp van programmadecreet nog geen melding wordt gemaakt van het decreet van 15 juni 2007, dienen in de inleidende zin van artikel 12/1 de woorden “hetzelfde decreet” te worden vervangen door “het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs”.

Artikel 12/3

9. In de inleidende zin van artikel 12/3 dienen de woorden “het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs” te worden vervangen door de woorden “hetzelfde decreet”.

10. De punten 1° en 4° van artikel 12/3 voegen een zinsnede toe aan de inleidende zin van de artikelen 113*novies*, § 4 en 113*novies*, § 6. Aan de ontworpen zinsnede dienen de woorden “; en die” te worden toegevoegd, opdat de opsomming in deze artikelen grammaticaal correct blijft.

11. Punt 2° vervangt artikel 113*novies*, § 4, 1°, van het decreet van 15 juni 2007, en bepaalt dat de cursist “die geen houder [is] van een diploma van het secundair onderwijs” en die in aanmerking wil komen voor de vrijstelling “ingeschreven [is] voor een opleiding van het leergebied alfabetisering (lees: alfabetisering) Nederlands tweede taal of Nederlands tweede taal van de basiseducatie”. Die voorwaarde volgt echter reeds uit de inleidende zin van artikel 113*novies*, § 4, van het decreet van 15 juni 2007 zoals die wordt ingevoegd bij artikel 12/3, 1°, van het amendement.

Als het de bedoeling zou zijn dat enkel cursisten die geen houder zijn van een diploma van het secundair onderwijs voor een vrijstelling in aanmerking komen wanneer ze zich inschrijven in een opleiding van de leergebieden alfabetisering Nederlands tweede taal of Nederlands tweede taal van de basiseducatie en dus niet voor de in de inleidende zin opgesomde opleidingen van het secundair volwassenenonderwijs, verdient het aanbeveling om de zin als volgt te formuleren:

“geen houder zijn van een diploma van het secundair onderwijs, voor zover het een inschrijving betreft voor een opleiding van het leergebied alfabetisering Nederlands tweede taal of Nederlands tweede taal van de basiseducatie.”

12. Artikel 12/3, 6° van het amendement voegt in artikel 113*novies* van het decreet van 15 juni 2007 een paragraaf § 6*quinqüies* in. Het ontworpen artikel 113*novies*, §6*quinqüies*, derde lid, bepaalt dat het verminderde inschrijvingsgeld vermeld in paragraaf 6*septies* niet wordt toegepast op deze opleidingen. Zoals de gemachtigde heeft bevestigd, is dit lid overbodig, vermits artikel 113*novies*, § 6*septies* reeds bepaalt dat het in die paragraaf bedoelde verminderd inschrijvingsgeld slechts toepasselijk is voor cursisten die ingeschreven zijn in een opleiding vermeld in paragraaf 6*quater*, eerste lid en dat in laatstgenoemd geen enkele opleiding voorkomt dat ook wordt opgesomd in § 6*quinqüies*. Het derde lid van het ontworpen artikel 113*novies*, § 6*quinqüies* wordt voor de duidelijkheid dan ook beter geschrapt.

13. Eenzelfde opmerking geldt voor het ontworpen artikel 113*novies*, §6*sexies*, derde lid, van het decreet van 15 juni 2007 dat bij artikel 12/3, 7° wordt ingevoegd. De opleidingen in de studiegebieden vermeld in artikel 113*novies*, § 6*quater*, eerste lid, waarvoor overeenkomstig artikel 113*novies*, § 6*septies*, een verminderd inschrijvingsgeld van toepassing is, omvatten immers geen opleidingen van de basiseducatie, en dus geen van de opleidingen vermeld in het ontworpen artikel 113*novies*, § 6*sexies*, eerste lid. Bijgevolg is het derde lid van het ontworpen artikel 113*novies*, § 6*sexies*, derde lid, overbodig, aangezien het verminderd inschrijvingsgeld vermeld in § 6*septies* onmogelijk op de opleidingen vermeld in het ontworpen artikel 113*novies*, § 6*sexies*, eerste lid van toepassing kan zijn. Omwille van de duidelijkheid wordt het derde lid van artikel 113*novies*, § 6*sexies*, beter geschrapt.

14.1. Na punt 10° wordt voor de tweede maal een punt 9° ingevoegd. Men schrijve “11°” in plaats van “9°”.

14.2. Het ingevoegde punt 11° heeft tot gevolg dat voor de opleidingen waarvoor het verhoogd standaardtarief van 2,25 euro per lestijd, het verlaagd tarief van 0,03 euro per lestijd, het verlaagd tarief wegens een knelpuntopleidingen en het verhoogd tarief van 4 euro geldt, in afwijking van het bestaande artikel 113*novies*, § 2, van het decreet van 15 juni 2007, geen verhoogd tarief geldt voor wie zich in de periode van zes schooljaren meer dan driemaal voor dezelfde module inschrijft. Die bepaling voert een verschil in behandeling in ten aanzien van de cursisten die zich inschrijven in de opleidingen waarvoor nog het oude basistarief van 1,50 euro per lestijd blijft gelden, met andere woorden voor cursisten die zich inschrijven in de opleidingen van het leergebied alfabetisering Nederlands tweede taal van de basiseducatie, de opleidingen van het leergebied Nederlands tweede taal van de basiseducatie en de opleidingen van het studiegebied Nederlands tweede taal richtgraad 1 en 2 van het secundair volwassenenonderwijs die niet

beschouwd kunnen worden als een opleiding van het niveau richtgraad 2, waarop artikel 113*novies*, § 2, nog steeds van toepassing is. Voor dit verschil in behandeling dient een redelijke verantwoording voorhanden te zijn, die bij voorkeur wordt opgenomen in de toelichting bij het amendement.

Artikel 12/5

15. Artikel 12/5 voegt in het decreet van 15 juni 2007 een nieuw artikel 196*terdecies* in. De ontworpen bepaling verwijst naar artikel 113*novies*, § 11. Er bestaat echter geen artikel 113*novies*, § 11 en evenmin wordt een dergelijk artikel bij het voorliggende amendement ingevoegd. Hierover ondervraagd, verklaarde de gemachtigde dat bedoeld wordt te verwijzen naar artikel 113*novies*, § 6*novies* – zoals ingevoegd bij artikel 12/3, 10°, van het amendement.

16. De overgangsmaatregel, waarbij de verhoging van het inschrijvingsgeld tot 4 euro per lestijd tijdelijk wordt getemperd voor cursisten die zijn ingeschreven in de opleiding Aanvullende Algemene Vorming in combinatie met een diplomagerichte beroepsopleiding uit de opgesomde studiegebieden, geldt niet voor alle studiegebieden die zijn opgesomd in het ontworpen artikel 113*novies*, § 6*novies*, van het decreet van 15 juni 2007. Daardoor ontstaat (tijdelijk) een verschil in behandeling tussen verschillende cursisten die een opleiding volgen in de studiegebieden die zijn opgesomd in artikel 113*novies*, § 6*novies*, in combinatie met de opleiding Aanvullende Algemene Vorming, naargelang het studiegebied waartoe de opleiding behoort.

Hierover ondervraagd, verklaarde de gemachtigde het volgende:

“De overgangsmaatregel geldt voor de opleidingen die voorkomen op de lijst van de diplomagerichte opleidingen die in combinatie met de opleiding Aanvullende Algemene Vorming in het volwassenenonderwijs tot een diploma secundair onderwijs leiden (https://www.ejustice.just.fgov.be/mopdf/2025/05/15_1.pdf#page=87). De andere opleidingen in het artikel 113*novies*, § 6*novies*, zijn niet diplomagericht.”

Hiermee is echter nog niet aangetoond waarom het diplomagericht karakter van de opleiding, mede gelet op het feit dat vanaf 1 september 2028 dit criterium blijkbaar niet meer relevant is, in het kader van de overgangsregeling wel een pertinent en relevant onderscheidingscriterium is. Het verdient aanbeveling om de toelichting op dit punt te preciseren.

Slotopmerking

17. De afdeling Wetgeving van de Raad van State stelt vast dat het voorontwerp van programmadecreet, zoals het voor advies aan de Raad van State werd voorgelegd, nog ingrijpend is gewijzigd. Hoofdstuk 5 dat was gewijd aan ‘Onderwijs en vorming’ is in het ontwerp van decreet opgenomen als een hoofdstuk 6 en ook de artikelsgewijze nummering is aangepast. De stellers van het amendement dienen hiermee rekening te houden.

DE GRIFFIER

DE VOORZITTER

Wim GEURTS

Pierre LEFRANC

AMENDEMENT

AMENDEMENT NR. 1**voorgesteld door de Vlaamse Regering
na indiening van het verslag**

Hoofdstuk 5. Onderwijs en Vorming

Afdeling 1 (nieuw) en 2 (nieuw)

Voor artikel 13 een afdeling 1, die bestaat uit een artikel 12/1 tot en met 12/6, en een afdeling 2, die bestaat uit het bestaande artikel 13, invoegen, die luiden als volgt:

"Afdeling 1. Aanpassingen tarieven inschrijvingsgeld volwassenenonderwijs

Art. 12/1. In artikel 98, §2, zesde lid, van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs, ingevoegd bij het decreet van 16 maart 2018, worden de woorden "en koeling en warmte" vervangen door de zinsnede ", koeling en warmte en specifieke personenzorg".

Art. 12/2. In artikel 105, §3bis, zesde lid, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 16 maart 2018, worden de woorden "en koeling en warmte" vervangen door de zinsnede ", koeling en warmte en specifieke personenzorg".

Art. 12/3. In artikel 113novies van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 16 maart 2013 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 7 juli 2023, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° aan de inleidende zin van paragraaf 4 wordt de zinsnede "ingeschreven zijn in een opleiding van de basiseducatie of een opleiding van de studiegebieden Nederlands tweede taal richtgraad 1 en 2 of Nederlands tweede taal richtgraad 3 en 4 van het secundair volwassenenonderwijs en die" toegevoegd;

2° paragraaf 4, 1°, wordt vervangen door wat volgt:

"geen houder zijn van een diploma van het secundair onderwijs, voor zover het een inschrijving betreft voor een opleiding van de basiseducatie;"

3° paragraaf 4, 2° en 11°, worden opgeheven;

4° aan de inleidende zin van paragraaf 6 wordt de zinsnede "in een opleiding van de studiegebieden Nederlands tweede taal richtgraad 1 en 2, of Nederlands tweede taal richtgraad 3 en 4 van het secundair volwassenenonderwijs en die" toegevoegd;

5° er wordt een paragraaf 6quater ingevoegd, die luidt als volgt:

"§6quater. In afwijking van paragraaf 1 geldt een standaardtarief van 2,25 euro per lestijd van een module voor cursisten die zich inschrijven voor een opleiding van een studiegebied als vermeld in artikel 7, 2°, 3°, 7° tot en met 12°, 14°, 20°, 23°, 24°, 27°, 28°, 30° tot en met 34°, 36°, 42°, 43°, 46° en 50°, en voor een experimenteel studiegebied als vermeld in artikel 10.

In afwijking van paragraaf 3 wordt het inschrijvingsgeld begrensd op 450 euro per opleiding per semester voor cursisten die ingeschreven zijn in een opleiding als vermeld in het eerste lid."

6° er wordt een paragraaf 6quinquies ingevoegd, die luidt als volgt:

"§6quinquies. In afwijking van paragraaf 1 geldt er een volledige vrijstelling van inschrijvingsgeld voor cursisten die op het moment van hun inschrijving gedetineerd zijn, zoals bepaald in artikel 2, 16°bis.

In afwijking van paragraaf 1 geldt er een volledige vrijstelling van inschrijvingsgeld voor cursisten die ingeschreven zijn voor de opleiding Ondernemerschap en tegelijk ingeschreven zijn als leerling in de derde graad van het secundair onderwijs, een centrum voor deeltijds beroepssecundair onderwijs, een centrum voor deeltijdse vorming of een centrum voor vorming van zelfstandigen en kleine en middelgrote ondernemingen."

7° er wordt een paragraaf 6sexies ingevoegd, die luidt als volgt:

§6sexies. In afwijking van paragraaf 1 geldt er een verminderd inschrijvingsgeld van 0,03 euro per lestijd van een module voor cursisten die ingeschreven zijn in:

- 1° de geletterdheidsmodules Nederlands en Leren Leren of Regie over het eigen leren van het secundair volwassenenonderwijs;*
- 2° een opleiding van de studiegebieden aanvullende algemene vorming of algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs;*
- 3° een opleiding van het studiegebied bijzondere educatieve noden van het secundair volwassenenonderwijs.*

In afwijking van paragraaf 3 wordt het inschrijvingsgeld begrensd op 180 euro per opleiding voor cursisten die ingeschreven zijn in een opleiding als vermeld in het eerste lid."

8° er wordt een paragraaf 6septies ingevoegd, die luidt als volgt:

"§6septies. In afwijking van paragraaf 4 en 6 geldt er een verminderd inschrijvingsgeld van 1 euro per lestijd van een module voor cursisten die ingeschreven zijn in een opleiding als vermeld in paragraaf 6quater, eerste lid, en:

- 1° op het moment van hun inschrijving een inkomen verwerven via een inschakelingsuitkering of een werkloosheidsuitkering of ten laste zijn van voormelde categorieën;*
- 2° op het moment van hun inschrijving in het bezit zijn van een van de volgende attesten of ten laste zijn van een persoon die in het bezit is van een van de volgende attesten:*
 - a) een attest, uitgereikt door de bevoegde overheid, waaruit een arbeidsongeschiktheid van ten minste 66 procent blijkt;*
 - b) een attest waaruit het recht blijkt op een integratietegemoetkoming aan gehandicapten;*
 - c) een attest waaruit de inschrijving bij het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap blijkt;*
 - d) een attest, uitgereikt door de bevoegde overheid, waaruit een vermindering blijkt van het verdienvermogen tot een derde of minder van wat een gezonde persoon door het uitoefenen van een beroep op de algemene arbeidsmarkt kan verdienen;*
 - e) een attest, uitgereikt door de bevoegde overheid, waaruit een vermindering blijkt van de zelfredzaamheid van ten minste zeven punten;*
- 3° op het moment van hun inschrijving materiële hulp krijgen als vermeld in de wet van 12 januari 2007 betreffende de opvang van asielzoekers en van bepaalde andere categorieën van vreemdelingen;*
- 4° op het moment van hun inschrijving tijdelijke bescherming krijgen ter uitvoering van richtlijn 2001/55/EG van de Raad van 20 juli 2001 betreffende*

minimumnormen voor het verlenen van tijdelijke bescherming in geval van massale toestroom van ontheemden en maatregelen ter bevordering van een evenwicht tussen de inspanning van de lidstaten voor de opvang en het dragen van de consequenties van de opvang van deze personen;

- 5° op het moment van hun inschrijving een inkomen verwerven via maatschappelijke dienstverlening of een leefloon of ten laste zijn van de voormelde categorieën;*
- 6° op het moment van hun inschrijving niet voldaan hebben aan de voltijdse leerplicht;*
- 7° op het moment van hun inschrijving werkzoekend zijn als vermeld in artikel 2, 47° bis;*
- 8° op het moment van hun inschrijving niet-werkende, verplicht ingeschreven werkzoekenden zijn die op het moment van hun inschrijving nog geen recht op een inschakelingsuitkering hebben verworven.”;*

9° er wordt een paragraaf 6octies ingevoegd, die luidt als volgt:

“§6octies. In afwijking van paragraaf 1 geldt er een verminderd inschrijvingsgeld van 1 euro per lestijd van een module voor cursisten die ingeschreven zijn in een opleiding die behoort tot een studiegebied met structureel knelpuntkarakter als vermeld in artikel 98, §2, zesde lid.

In afwijking van het eerste lid geldt er een volledige vrijstelling voor cursisten die ingeschreven zijn in een opleiding als vermeld in het eerste lid, en die op het moment van hun inschrijving voldoen aan een categorie als vermeld in paragraaf 6septies, 1° tot en met 8°.

In afwijking van paragraaf 3 wordt het inschrijvingsgeld begrensd op 200 euro per opleiding per semester voor cursisten die ingeschreven zijn in een opleiding als vermeld in het eerste lid.”;

10° er wordt een paragraaf 6novies ingevoegd, die luidt als volgt:

“§6novies. In afwijking van paragraaf 1 geldt er een verhoogd inschrijvingsgeld van 4 euro per lestijd van een module voor cursisten die ingeschreven zijn in een opleiding van het secundair volwassenenonderwijs die behoort tot de studiegebieden ambachtelijke accessoires, drankenkennis, Europese hoofdtalen richtgraad 1 en 2, Europese neventalen richtgraad 1 en 2, Europese talen richtgraad 3 en 4, fotografie, Hebreeuws, huishoudelijk koken, huishoudelijke decoratie- en naaitechnieken, mode maatwerk, mode realisaties, Oosterse talen, Scandinavische talen, Slavische talen en textiel.

De begrenzing van het inschrijvingsgeld, vermeld in paragraaf 3, wordt niet toegepast op de opleidingen, vermeld in het eerste lid.

De volledige vrijstelling van inschrijvingsgeld, vermeld in paragraaf 6quinqies, en het verminderde inschrijvingsgeld, vermeld in paragraaf 6septies, worden niet toegepast op de opleidingen, vermeld in het eerste lid.”;

11° er wordt een paragraaf 6decies ingevoegd, die luidt als volgt:

“§6decies. De bepalingen, vermeld in paragraaf 2, zijn niet van toepassing op de cursisten die voldoen aan de bepalingen, vermeld in paragraaf 6quater tot en met 6novies.”.

Art. 12/4. In artikel 113decies van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 16 maart 2018 en vervangen bij het decreet van 21 december 2018 worden de volgende wijzigingen aangebracht:

- 1° in paragraaf 3, 1°, wordt de zinsnede "n-2/n-1" vervangen door de zinsnede "n-1/n";*
- 2° in paragraaf 4, 2°, wordt de zinsnede "artikel 41, §4, 2° en 2°bis" vervangen door de zinsnede "artikel 41, §4, 1° tot en met 2°quater".*

Art. 12/5. Aan titel IX, hoofdstuk II, afdeling III, van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 20 december 2024, wordt een artikel 196terdecies toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 196terdecies. In afwijking van artikel 113novies, §6novies, geldt tot en met het schooljaar 2027-2028 het inschrijvingsgeld van 2,25 euro per lestijd van een module in een opleiding van het secundair volwassenenonderwijs die behoort tot de studiegebieden ambachtelijke accessoires, drankenkennis, fotografie en mode: maatwerk voor cursisten die in het schooljaar 2024-2025 ingeschreven zijn in de opleiding aanvullende algemene vorming in combinatie met een diplomagerichte beroepsopleiding uit bovenvermelde studiegebieden."

Art. 12/6. Aan titel IX, hoofdstuk II, afdeling III, van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 20 december 2024, wordt een artikel 196quaterdecies toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 196quaterdecies. In afwijking van artikel 113decies, §3, 1°, betaalt elk centrumbestuur in de tweede schijf van het jaar 2025 aan het Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen voor elk van zijn gesubsidieerde of gefinancierde centra een bedrag dat berekend wordt tegen 100 procent van de inschrijvingsgelden van de cursisten die ingeschreven waren in de periode van januari 2024 tot en met augustus 2024."

Afdeling 2. Bijstellen toekenning jaarlijkse aanvullende vte/leraarsuren/punten/werkingsmiddelen ten behoeve van de asielproblematiek".

VERANTWOORDING

De Vlaamse Regering heeft zich in het Vlaamse regeerakkoord 2024-2029 geëngageerd om vanaf 2027 een begroting in evenwicht te hebben. In het centenboekje is een extra inkomst van 50 miljoen euro per jaar vanaf 2026 ingeschreven bij de inschrijvingsgelden van het volwassenenonderwijs. Voortaan zullen de centra voor basiseducatie en de centra voor volwassenenonderwijs daarom nieuwe tarieven moeten hanteren. Bij de aanpassing van de inschrijvingsgelden is rekening gehouden met de verschillende soorten opleidingen en cursisten van het volwassenenonderwijs. Voor de (Alfa-)NT2-cursisten en cursisten van de basiseducatie wijzigt er echter niets.

Artikel 98 en 105

Het studiegebied specifieke personenzorg wordt toegevoegd aan de lijst van studiegebieden met een structureel knelpuntkarakter, waardoor deze cursisten in aanmerking komen voor een volledige vrijstelling van het inschrijvingsgeld of het verminderd tarief van 1 euro per lestijd van een module (zie verder).

Artikel 113novies

Het standaardtarief van 1,50 euro per lestijd van een module wordt verhoogd naar 2,25 euro voor de opleidingen uit de studiegebieden: administratie, afwerking bouw, ambachtelijk erfgoed, assistentie vrije zorgberoepen, auto, bakkerij, bedrijfsbeheer, bibliotheek-, archief- en documentatiekunde, chemie, grafische communicatie en media, horeca, huishoudhulp, ICT-technieken, informatie- en communicatietechnologie, lassen, land- en tuinbouw, lichaamsverzorging, logistiek en verkoop, maritieme diensten, meubelmakerij, printmedia, ruwbouw, slagerij en toerisme.

Voor deze opleidingen uit bovenstaande studiegebieden komt ter vervanging van het maximumbedrag van 300 euro per opleiding per semester een plafond van 450 euro per opleiding per semester. Het verhoogd tarief voor wie zich binnen een periode van zes schooljaren meer dan driemaal voor dezelfde module inschrijft, verdwijnt.

Omdat gedetineerden zelden over eigen financiële middelen beschikken en maar beperkt toegang hebben tot betaald werk, kunnen zij met volledige vrijstelling van inschrijvingsgeld bepaalde opleidingen (tweedekansonderwijs, ICT en diverse vakopleidingen) blijven volgen. Op die manier blijft het aanbod in de gevangnissen en de opleidings- en reclasseringskansen van de gedetineerden gevrijwaard.

Om ook in de toekomst leerplichtige jongeren te blijven stimuleren tot het volgen van een ondernemerschapopleiding, blijft ook de volledige vrijstelling van inschrijvingsgeld behouden voor cursisten die ingeschreven zijn voor de opleiding ondernemerschap en tegelijk ingeschreven zijn als leerling in de derde graad van het secundair onderwijs, een centrum voor deeltijds beroepssecundair onderwijs, een centrum voor deeltijdse vorming of een centrum voor vorming van zelfstandigen en kleine en middelgrote ondernemingen.

Omwille van het maatschappelijk belang wordt een sterk verlaagd tarief van 0,03 euro per lestijd van een module voorbehouden voor de geletterdheidsmodules Nederlands en Leren Leren of Regie over het eigen leren, de opleidingen van het tweedekansonderwijs en alle opleidingen van het studiegebied bijzondere educatieve noden van het secundair volwassenenonderwijs. Dit voordelig tarief wordt van toepassing ongeacht of de cursisten in het bezit zijn van een diploma van het secundair onderwijs. Maar deze toepassing zal worden gemonitord om eventuele onbedoelde effecten in kaart te brengen en te kunnen bijsturen.

Voor de modules en opleidingen waarvoor het tarief van 0,03 euro geldt, wordt een plafond van 180 euro per opleiding ingevoerd. De toepassing van dit plafond van 180 euro is niet gelimiteerd in de tijd.

Voor de overige bestaande categorieën van een volledige of gedeeltelijke vrijstelling van inschrijvingsgeld zal een verminderd tarief van 1 euro per lestijd van een module gelden voor opleidingen die onder het standaardtarief van 2,25 euro vallen.

Ook cursisten die zich inschrijven voor een opleiding van een studiegebied met structureel knelpuntkarakter genieten van dit verminderd inschrijvingsgeld van 1 euro per lestijd van een module voor de opleiding van het studiegebied met een structureel knelpuntkarakter.

Voor cursisten die een opleiding volgen van een studiegebied met een structureel knelpuntkarakter en op het moment van inschrijving voldoen aan een categorie die recht geeft op het verminderd tarief van 1 euro per lestijd van een module, geldt een volledige vrijstelling van inschrijvingsgeld.

Voor de opleidingen uit de studiegebieden met een structureel knelpuntkarakter wordt in een verlaagd plafond van 200 euro per opleiding per semester voorzien.

Tot slot wordt een verhoogd tarief van 4 euro per lestijd van een module ingevoerd voor de opleidingen die niet of in veel mindere mate toegang bieden tot de arbeidsmarkt. De begrenzing tot 450 euro per opleiding per semester, het in aanmerking komen voor het verminderd tarief van 1 euro per lestijd van een module en de volledige vrijstelling van inschrijvingsgeld voor gedetineerden zijn hier niet van toepassing.

Artikel 113decies

Om de budgettaire doelstelling tijdig te kunnen realiseren, is het nodig dat de referteperiode, die dient als berekeningsbasis om het over te maken bedrag van de geïnde inschrijvingsgelden te bepalen, wordt aangepast. De referteperiode wordt verschoven met een jaar, namelijk van schooljaar n-2/n-1 naar schooljaar n-1/n.

Door deze aangepaste berekeningsbasis zullen de inschrijvingsgelden sneller dan vandaag door de overheid ontvangen worden.

De centra zullen per jaar nog altijd de geïnde inschrijvingsgelden van één schooljaar in twee schijven aan de overheid moeten overmaken maar het bedrag zal worden berekend op basis van een andere referteperiode.

De premie aan cursisten die een eerste diploma van het secundair onderwijs behaald hebben, blijft behouden. Maar het toepassingsgebied voor de terugbetaling van het betaalde inschrijvingsgeld wordt uitgebreid naar de aso-opleidingen van het volwassenenonderwijs en de diplomagerichte beroepsopleidingen die in combinatie met een basisvorming van de examencommissie of het secundair onderwijs gevolgd worden.

Artikel 196terdecies

Voor cursisten die in het schooljaar 2024-2025 ingeschreven zijn in een opleiding uit de studiegebieden ambachtelijke accessoires, drankenkennis, fotografie en mode: maatwerk in combinatie met de opleiding Aanvullende Algemene Vorming wordt in een overgangsmaatregel voorzien. Tot 1 september 2028 betalen zij het nieuwe standaardtarief van 2,25 euro per lestijd van een module in plaats van het verhoogd tarief van 4 euro per lestijd van een module voor de opleidingen Diamantbewerker, Juweelontwerper/Goudsmid, Maatwerk Damespatronen, Maatwerk Herenpatronen, Sommelier of Vakfotograaf.

Artikel 196quaterdecies

Voor het jaar 2025 waarin er overgestapt wordt naar een andere referteperiode voor de overmaking van de inschrijvingsgelden, is een overgangsmaatregel nodig. De nieuwe berekeningsbasis wordt immers midden in het jaar 2025 ingevoerd. Voor de tweede schijf in het najaar van 2025 wordt daarom nog de oude berekeningsbasis toegepast en moet een bedrag overgemaakt worden, berekend op basis van de geïnde inschrijvingsgelden van de periode januari 2024 tot en met augustus 2024. Vanaf de eerste schijf in 2026 moeten de centra een bedrag overmaken berekend op basis van de periode 1 september 2025 tot en met 31 december 2025, en dus ook op basis van de verhoogde tarieven, overmaken.

Toetsing aan artikel 13.2 van het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten (IVESCR) en aan artikel 23 van de Grondwet

Algemeen

De afdeling Wetgeving van de Raad van State bracht op 4 juni 2025 advies uit op de principiële goedgekeurde versie van het regeringsamendement bij de begrotingsaanpassing 2025, over de inschrijvingsgelden in het volwassenenonderwijs (advies 77.797/1).

In nr. 6 van het advies toetste de Raad van State de inhoud van het amendement aan artikel 2.1 en 13.2 van het Internationaal Verdrag inzake de economische, sociale en culturele rechten. Op basis van deze bepalingen geldt op het vlak van de kostprijs van het volwassenenonderwijs een standstillverplichting.

Basiseducatie

De afdeling Wetgeving van de Raad van State was in zijn advies van oordeel dat de ontworpen wijziging met betrekking tot de basiseducatie "globaal genomen (...) niet (lijkt) in te gaan tegen de inspanningsverbintenis die voortvloeit uit artikel 13.2, d) van het IVESCR". De afdeling Wetgeving van de Raad van State stelt echter dat "niet kan worden uitgesloten dat de verhoging van de inschrijvingsgelden, ook al oogt ze beperkt, voor bepaalde categorieën van cursisten die zich in een precare sociaal-economische situatie bevinden (...) in werkelijkheid de toegang tot opleidingen in de basiseducatie ontmoedigt".

Het voorliggende amendement werd intussen bijgestuurd in die zin dat de inschrijvingsgelden in de basiseducatie ongewijzigd blijven. Deze opmerking van de Raad van State is daarom niet langer actueel.

Secundair volwassenenonderwijs

Wat betreft de inschrijvingsgelden in het secundair volwassenenonderwijs plaatste de afdeling Wetgeving van de Raad van State vraagtekens bij de ontworpen wijziging ervan.

De afdeling Wetgeving van de Raad van State leidt, in navolging van de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof, een standstillverplichting met betrekking tot de kostprijs van het hoger onderwijs af uit artikel 13, lid 2, c), van het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten (IVESCR). In nr. 6.2.3.2 van haar advies, oordeelt zij dat artikel 13.2, b), van het IVESCR "dezelfde draagwijdte heeft" aangezien die bepaling op een gelijkaardige manier is geformuleerd als artikel 13.2, c), van het IVESCR. Daarom bevat ook deze bepaling volgens de afdeling Wetgeving van de Raad van State een standstillverplichting.

Vervolgens verwijst de afdeling Wetgeving van de Raad van State in zijn advies naar "de recente ontwikkeling in de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof inzake de standstillverplichting die voortvloeit uit artikel 23 van de Grondwet", waaruit volgt dat het niet volstaat om een motief van algemeen belang aan te voeren, maar "er dient ook nagegaan te worden of de maatregel geen onevenredige gevolgen heeft voor de betrokkenen". Het kwam de afdeling Wetgeving van de Raad van State voor dat de gewijzigde invulling die de standstillverplichting uit artikel 23 van de Belgische Grondwet in de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof gekregen heeft, eveneens bepalend zou zijn voor de invulling van de standstillverplichting uit artikel 13.2, b), van het IVESCR. Uit het advies van de afdeling Wetgeving blijkt dat zij haar analyse op die premisse heeft gesteund, en de ontworpen bepalingen inderdaad heeft beoordeeld in het licht van artikel 13.2, b), van het IVESCR alsof die bepaling een standstillverplichting zou bevatten waaraan dezelfde invulling zou moeten worden gegeven als de gewijzigde invulling die de standstillverplichting uit artikel 23 van de Grondwet heeft gekregen in bepaalde rechtspraak van het Grondwettelijk Hof.

Dat uitgangspunt kan echter niet worden bijgetreden. De afdeling Wetgeving van de Raad van State past in essentie de in 2023 gewijzigde interpretatie van het Grondwettelijk Hof over artikel 23 van de Grondwet met de nodige veranderingen toe op de standstillverplichting die voortvloeit uit een andere bepaling uit een andere norm in een andere aangelegenheid, en dat zonder verdere toelichting. Uit de loutere omstandigheid dat het Grondwettelijk Hof, sinds 2023, in het kader van de toets aan artikel 23 van de Grondwet ook nagaat of de getoetste regeling (on)evenredige gevolgen heeft, vloeit niet als zodanig voort dat dit ook het geval zou zijn voor de standstillverplichting die voortvloeit uit een internationaal verdrag zoals het IVESCR, temeer nu dat verdrag van toepassing is een andere aangelegenheid, met name het onderwijs. Er moet namelijk worden aangenomen dat artikel 13.2, b), van het IVESCR een andere norm is met een autonome betekenis, waarvan de draagwijdte niet kan worden gewijzigd, louter door de interpretatie van een andere bepaling in de interne rechtsorde. Er moet worden aangenomen dat het IVESCR in alle verdragstaten dezelfde betekenis en draagwijdte heeft. Het lijkt dan ook moeilijk houdbaar om aan te nemen dat een rechtscollège uit één lidstaat de draagwijdte van het IVESCR zou kunnen wijzigen, louter en alleen (en zonder verdere argumentatie) omdat een gelijkaardig beginsel in een andere norm in een andere aangelegenheid in de Grondwet van die lidstaat inmiddels een andere interpretatie heeft gekregen. Wij merken in dat verband op dat het standstillbeginsel, en dus zeker de interpretatie die daaraan in de Belgische rechtsorde wordt gegeven, eerder uniek is in de wereld. De afdeling Wetgeving van de Raad van State zou moeten aangeven waarom de standstillverplichting uit het IVESCR zou zijn verstrengd, zonder dat de tekst van het verdrag is gewijzigd.

De stelling van de afdeling Wetgeving van de Raad van State wordt dan ook door geen enkel arrest van het Grondwettelijk Hof, noch van een ander rechtscollège, ondersteund.

De afdeling Wetgeving van de Raad van State verwijst in haar advies in voetnoot naar een arrest van het Grondwettelijk Hof van 6 februari 2025, nr. 9/2025, B.13. Dit lijkt een vergissing te zijn, aangezien het arrest nr. 9/2025 van een andere datum is. De afdeling Wetgeving van de Raad van State lijkt te hebben willen verwijzen naar het arrest van het Grondwettelijk Hof van 6 februari 2025, nr. 19/2025, B.13. Maar ook die verwijzing is niet dienstig. In het arrest toetst het Hof weliswaar een regeling aan het standstillbeginsel vervat in artikel 23 van de Grondwet, maar van artikel 13 van het IVESCR of de daarin vervatte standstillverplichting is in dit arrest geen sprake. Uit dat arrest kan dan ook niet worden afgeleid dat het bij de beoordeling van de standstillverplichting uit artikel 13 IVESCR en de verantwoording van een gebeurlijke aanzienlijke achteruitgang van het geboden beschermingsniveau niet (langer) zou volstaan om een motief van algemeen belang aan te voeren, omdat ook nagegaan zou moeten worden of de maatregel geen onevenredige gevolgen heeft voor de betrokkenen.

Overigens verwijst de afdeling Wetgeving van de Raad van State in haar advies zelf ook naar arrest GwH 21 februari 2007, nr. 28/2007, waarin het Hof, specifiek wat betreft het IVESCR, heeft aangenomen dat “de standstillverplichting, die voortvloeit uit het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten (...) niet in(houdt) dat de (inschrijvings)gelden (...) niet kunnen worden verhoogd, met name, enerzijds, op grond van een redelijke beoordeling van de evolutie van de kosten van levensonderhoud, van die van het nationaal product en van de stijging van het gemiddelde inkomen per inwoner, ten opzichte van de tijd waarin ze zijn vastgesteld, en, anderzijds, op grond van motieven van algemeen belang als vermeld in onder meer artikel 2.1 van het Verdrag, waaronder in het bijzonder de ter beschikking staande financiële middelen”. Het Grondwettelijk Hof heeft met andere woorden zelf al uit het IVESCR afgeleid dat motieven van algemeen belang, waaronder in het bijzonder de ter beschikking staande financiële middelen, kunnen volstaan om een eventuele aanzienlijke achteruitgang te verantwoorden, zonder dat daarvoor een bijkomende ‘redelijke verantwoording’ moet worden geboden, laat staan dat dat op het niveau van elke concrete casus zou moeten gebeuren. Het lijkt erop dat de Raad van State een strengere interpretatie van de standstillverplichting voorstaat dan het Grondwettelijk Hof deed in arrest 28/2007, zonder daar een onderbouwing bij mee te geven.

Gevolgen standstill voor eerdere decreetgeving

De interpretatie die de afdeling Wetgeving van de Raad van State aan de standstillverplichting uit artikel 13.2, b) van het IVESCR geeft, zou bovendien gevolgen verlenen aan decreetgeving die werd aangenomen vóór de gewijzigde rechtspraak van het Grondwettelijk Hof over artikel 23 van de Grondwet, die per definitie niet door de decreetgever konden worden beoogd of zelfs voorzien op het ogenblik dat hij die decreten heeft aangenomen. De decreetgever kon er op dat ogenblik immers nog vanuit gegaan zijn dat de decretale regeling die hij heeft aangenomen in de toekomst weer zou kunnen worden gewijzigd, zelfs al zou dat leiden tot een achteruitgang en zelfs een aanzienlijke achteruitgang van het geboden beschermingsniveau, met dien verstande dat, in het licht van de standstillverplichting van artikel 23 van de Grondwet, een aanzienlijke achteruitgang van het geboden beschermingsniveau moest kunnen worden verantwoord, meer bepaald door een reden van algemeen belang. Op dat ogenblik was de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof immers in die zin gevestigd, en vereiste de standstillverplichting uit artikel 23 van de Grondwet immers nog géén verdergaande proportionaliteitstoets. Daaruit volgt dat, toen de decreetgever de regeling heeft aangenomen die met het amendement zou worden gewijzigd, hij een regeling heeft aangenomen waarvan hij, op dat ogenblik, mocht veronderstellen dat ze in de toekomst in elk geval zou kunnen worden gewijzigd als redenen van algemeen belang dat zouden kunnen verantwoorden. Bij de invoering van de huidige regeling, met lagere inschrijvingsgelden dan diegene die met het amendement nagestreefd worden, kon de decreetgever met andere woorden onmogelijk

voorzien dat, bij een toekomstige verhoging van de inschrijvingsgelden voor bepaalde categorieën van personen, een bijkomende horde zou moeten worden genomen, meer bepaald een bijkomende evenredigheidstoets, om die verhoging te kunnen verantwoorden.

Ook om die reden kan het standpunt van de afdeling Wetgeving van de Raad van State onmogelijk worden bijgetreden.

Aangezien de standstillverplichting vervat in artikel 13.2, b), van het IVESCR geen afzonderlijke proportionaliteitstoets vereist, kan de kritiek van de afdeling Wetgeving van de Raad van State in nr. 6.4.2.3 van het advies niet worden gevolgd.

De beweerdelijke aanzienlijke achteruitgang van het geboden beschermingsniveau is in elk geval redelijk verantwoord

Als er toch zou moeten worden aangenomen dat de standstillverplichting vervat in artikel 13.2, b), van het IVESCR ook een proportionaliteitstoets vereist, wat beslist niet het geval is, benadrukken de indieners van het amendement het volgende.

In de eerste plaats moet worden opgemerkt dat de huidige inschrijvingsgelden sinds 2015 niet meer werden geïndexeerd. In de periode tussen 2015 en 2024 bedroeg de stijging van de gezondheidsindex 31,86 procent. Voor zover de inschrijvingsgelden niet met meer dan 31,86 procent stijgen, is er van een 'achteruitgang', laat staan van een 'aanzienlijke achteruitgang' van het geboden beschermingsniveau ten opzichte van het jaar 2015 in elk geval geen sprake, aangezien de stijging louter de levensduurte volgt. Zelfs als een proportionaliteitstoets zou moeten worden doorgevoerd, wat zeker niet het geval is, dan nog is dat uitsluitend het geval voor de prijsstijgingen die méér dan 31,86 procent bedragen. Beperkttere prijsstijgingen die door middel van het voorliggende amendement worden doorgevoerd, zijn in elk geval met het standstillbeginsel verenigbaar.

Voor de maatregelen die leiden tot een prijsstijging van méér dan 31,86 procent, merken de indieners van het amendement op dat de 'achteruitgang' van het geboden beschermingsniveau alleen maar betrekking heeft op de prijsstijging boven op de stijging van de gezondheidsindex. In de overgrote meerderheid van de gevallen zal die maar marginaal en geenszins 'aanzienlijk' zijn, waardoor ook voor die prijsstijgingen een schending van de standstillverplichting niet aan de orde is.

De indieners wensen te verantwoorden dat de toename in de cursistenbijdragen boven de index de proportionaliteitstoets doorstaat.

Het amendement heeft tot doel om de uitermate beperkte bijdrage van de cursisten aan de sterk toegenomen financieringsbehoefte van het volwassenenonderwijs te vergroten, zij het maar in zeer beperkte mate.

De afdeling Wetgeving van de Raad van State stelt daarover in nr. 6.4.2.3 dat het onduidelijk is "in welke mate er in het volwassenenonderwijs concreet een budgettaire probleem bestaat of dreigt te ontstaan". Dat zal hieronder worden toegelicht.

De indieners van het amendement benadrukken dat de uitgaven uit de algemene middelen voor het volwassenenonderwijs tussen 2015 en 2024 gestegen zijn met 40,3 procent, namelijk van 393,4 miljoen euro naar 552 miljoen euro. Het aantal cursisten daalde (mede omwille van de covidpandemie en de overdracht van de graduaatsopleidingen en de specifieke lerarenopleiding naar de hogescholen) tussen 2015 en 2023. Er was voornamelijk een daling van het aantal cursisten binnen de centra voor volwassenenonderwijs (van 318.901 in 2015 naar 287.809 in 2023). Tijdens deze periode stegen met andere woorden de investeringen van de Vlaamse Gemeenschap en daalde het aantal cursisten (en dus ook de geïnde inschrijvingsgelden). De financiering die de Vlaamse Gemeenschap per cursist voor haar rekening neemt, is in deze periode met 43 procent gestegen (van 1.230 euro per cursist naar 1.760 euro per cursist). Dat gebeurde in de voorbije periode zonder dat het inschrijvingsgeld werd verhoogd (of zelfs maar werd geïndexeerd).

Er is dus wel degelijk sprake van een concrete budgettaire problematiek binnen het volwassenenonderwijs.

De voorliggende verhoging van inschrijvingsgelden is bovendien geenszins disproportioneel. De inkomsten van de inschrijvingsgelden vertegenwoordigen anno 2025 amper zo'n 4,5 procent van de totale uitgaven voor het volwassenenonderwijs. Het voorliggende amendement strekt ertoe deze bijdrage beperkt te verhogen, tot ongeveer 6 procent. De Vlaamse Gemeenschap blijft dus ruim meer dan 90 procent van de uitgaven dragen. Ook in de toekomst zal de Vlaamse Gemeenschap bijkomende middelen blijven vrijmaken voor het volwassenenonderwijs, door middel van de groeiform voor het niet-NT2 aanbod van het secundair onderwijs en de onbegrensde groei van de basiseducatie en het NT2-aanbod. De groeiform houdt in dat het budget jaarlijks met 0,8 procent stijgt. De onbegrensde groei van de basiseducatie en het NT2-aanbod houdt in dat deze opleidingen in principe zo sterk mogen uitbreiden

als de vraag toelaat, met financiering vanuit de Vlaamse Gemeenschap. Vanuit budgettair oogpunt impliceert dat dat de financiering van het volwassenenonderwijs structureel blijft toenemen

Zowel de budgettaire toestand van het volwassenenonderwijs, als de (substantieel toegenomen) budgettaire inspanningen van de Vlaamse Gemeenschap, die in de toekomst overigens nog verder zullen toenemen, als het uiterst beperkt karakter van de bijdrage van de cursisten aan de financiering van dat onderwijs in het algemeen, als de gebeurlijk beperkte verhoging van het inschrijvingsgeld naast de loutere indexatie van het inschrijvingsgeld in het licht van de levensduurte, verantwoorden daarom dat het verhoging van de inschrijvingsgelden gemotiveerd kan worden door redenen die verband houden met het algemeen belang.

In navolging van het advies van de Raad van State werd een vrijstelling ingevoerd voor gedetineerden en het plafond voor arbeidsmarktgerichte opleidingen verlaagd van 450 euro naar 200 euro.

De afdeling Wetgeving van de Raad van State suggereerde in haar advies in nr. 6.4.2.3 om "met enkele voorbeelden van inschrijvingsgelden op semestriële of jaarbasis te illustreren dat de concrete financiële gevolgen voor de cursisten niet onevenredig zijn".

Voor zover het dan al noodzakelijk zou zijn om dit aan te tonen, wat niet het geval is (zie hoger), verwijzen de indieners van het voorliggende amendement in dat opzicht naar volgende voorbeelden:

- Een cursist schrijft zich in voor de volledige opleiding Kinderbegeleider Baby's en Peuters, samen 18 modules voor in totaal 720 lestijden. Aan het standaardtarief van 1,5 euro per lestijd zou hij in principe 1080 euro betalen. Door het maximumbedrag van 300 euro per semester is dat vandaag in totaal beperkt tot 600 euro als hij de opleiding afrondt binnen het schooljaar. De nieuwe tarieven voor onder meer deze opleiding (standaard 1 euro en met een vrijstelling 0 euro) maken dit goedkoper. Als een cursist het nieuwe standaardtarief moet betalen, zal het maximumbedrag beperkt worden tot 200 euro per semester en dus tot 400 euro in totaal als hij de opleiding afrondt binnen het schooljaar. Bovendien, als de cursist hiermee zijn eerste diploma secundair onderwijs behaalt, kan hij alle betaalde inschrijvingsgelden terugbetaald krijgen via de toekenning van een premie (artikel 113decies, §4, 2°, van het decreet betreffende het volwassenenonderwijs). Bijgevolg is deze opleiding in deze gevallen voor de bepaalde betalende cursisten uiteindelijk kosteloos.
- Een cursist schrijft zich in voor de module 'Dessertkoekjes' van 80 lestijden binnen de opleiding chocoladebewerker. Hiervoor betaalt een cursist vandaag 120 euro aan het standaardtarief van 1,5 euro. Aan het nieuwe tarief van 2,25 euro betaalt de cursist daarvoor nu 180 euro. Als deze cursist aan een van de vrijstellingsvoorwaarden voldoet, valt het inschrijvingsgeld terug naar 1 euro per lestijd en betaalt hij voor deze module 80 euro.
- Een cursist schrijft zich in voor een module 'Initiatie bierkennis en -degustatie' van 80 lestijden binnen de opleiding sommelier. Daarvoor betaalt hij vandaag 120 euro aan 1,5 euro per lestijd. Dit zal 320 euro worden aan het nieuwe tarief van 4 euro per lestijd. Dit betreft weliswaar een stijging van 200 euro. Een dergelijke stijging is evenwel redelijk verantwoord, gelet op de doelstelling om de financiering van het volwassenenonderwijs te kunnen waarborgen en daarbij prioritair in te zetten op opleidingen die tegemoetkomen aan een maatschappelijke behoefte en/of aan de krapte op de arbeidsmarkt kunnen remediëren.

De indieners van het amendement benadrukken dat er correctiemechanismen voor sociale doelgroepen worden ingeschreven (zie de toelichting bij het amendement). Er wordt, in navolging van het advies van de Raad van State, in een vrijstelling van inschrijvingsgeld voorzien voor bepaalde opleidingen voor gedetineerden en voor de opleidingen met een structureel knelpuntkarakter geldt een plafond van 200 euro per opleiding per semester (in plaats van 450 euro).

Bovendien geldt het tarief van 4 euro per lestijd maar voor volgende studiegebieden:

- ambachtelijke accessoires;
- drankenkennis;
- Europese hoofdtalen richtgraad 1 en 2;
- Europese neventalen richtgraad 1 en 2;
- Europese talen richtgraad 3 en 4;
- fotografie;
- Hebreeuws;
- huishoudelijke decoratie- en naaitechnieken;
- huishoudelijk koken;
- mode: maatwerk;
- mode: realisaties;
- Oosterse talen;
- Scandinavische talen;
- Slavische talen;
- textiel.

Hoewel deze opleidingen individueel verrijkend kunnen zijn, hebben ze niet, of toch niet als zodanig en alleszins in mindere mate dan het geval is met de opleidingen die betrekking hebben op een studiegebied met een structureel knelpuntkarakter, een arbeidsmarktgericht karakter. Het is dan ook redelijk

verantwoord en minstens niet kennelijk onredelijk om deze opleidingen aan een tarief te onderwerpen dat beperkt (+/- 56 procent of maar 1,75 euro per uur) hoger is dan het (al zeer beperkte) standaard-tarief van 2,25 euro per uur.

Daarnaast heeft VDAB een aanbod van 44 gratis online taalcursussen waarbij de inhoud gericht kan zijn op de algemene woordenschat of taalkennis voor beginners of zich kan richten op wat relevant is in een job.

De ontworpen wijziging van de inschrijvingsgelden in het secundair volwassenenonderwijs is dan ook verenigbaar met artikel 13.2, d), van het IVESCR.

Toetsing aan artikel 23, derde lid, 5° van de Grondwet

De afdeling Wetgeving van de Raad van State stelt in nr. 6.4.2.3 dat “de vraag (kan) worden opgeworpen” of de vooropgestelde verhoging “een inbreuk zou inmaken op het recht op culturele en maatschappelijke ontplooiing dat wordt gewaarborgd door artikel 23, derde lid, 6° van de Grondwet” voor cursisten die een opleiding volgen die niet of in veel mindere mate toegang biedt tot de arbeidsmarkt en die zich in een behartenswaardige sociaal-economische situatie bevinden, aangezien deze opleidingen “onmiskienbaar (bijdragen) tot de culturele en maatschappelijke ontplooiing van de betrokken cursisten”.

De verwijzing naar artikel 23, derde lid, 6°, van de Grondwet lijkt een vergissing. Het komt de indieners van het amendement voor dat de afdeling Wetgeving van de Raad van State in werkelijkheid doelt op artikel 23, derde lid, 5°, van de Grondwet.

Ten gronde verwijzen de indieners van het amendement naar opmerkingen die hoger werden aangehaald in verband met artikel 13 van het IVESCR. Met de nodige veranderingen kan worden gesteld dat ook de beweerdelijke aanzienlijke achteruitgang van het beschermingsniveau inzake het recht op culturele en maatschappelijke ontplooiing redelijk verantwoord is.

Gelijkheidsbeginsel – algemeen

De afdeling Wetgeving van de Raad van State gaat in nr. 7.3.1 van haar advies ook in op de verenigbaarheid van de ontworpen regeling met het gelijkheidsbeginsel in onderwijsaangelegenheden, zoals gewaarborgd door artikel 24, §4, van de Grondwet. De afdeling Wetgeving van de Raad van State merkt op dat cursisten ongelijk worden behandeld naargelang de aard van de opleiding. De Raad van State stelt dat de doelstelling om “de toegang tot bepaalde opleiding(en) met een maatschappelijk belang niet te belemmeren en (...) de toegang tot opleidingen die leiden tot knelpuntberoepen aan te moedigen (...) legitiem (is) en (dat) het identificeren van de relevante opleidingen (...) een adequaat middel (is) om die doelstelling te bereiken”.

De afdeling Wetgeving van de Raad van State voert aan dat zij niet kan opmaken of de gekozen onderscheidscriteria “voor alle gekozen opleidingen” relevant en pertinent zijn om de doelstelling van de decreetgever te bereiken “en of er geen andere opleidingen zijn die in een voldoende mate toeleiden naar de arbeidsmarkt”. De afdeling Wetgeving van de Raad van State maakt op dat punt louter “een voorbehoud”.

De indieners van het amendement benadrukken dat de onderscheidscriteria, namelijk het maatschappelijke belang en de toegang tot knelpuntberoepen, voor alle gekozen opleidingen pertinent zijn. Met uitzondering van de opleidingen fotografie en drankenkennis hebben de opleidingen waarvoor het tarief van 4 euro per lestijd geldt, namelijk niet als zodanig een arbeidsmarktgericht karakter. Daarom kan worden aangenomen dat deze opleidingen minder toegang bieden tot de arbeidsmarkt (en dus zeker tot knelpuntberoepen) dan de opleidingen waarvoor een lager tarief geldt. De uitzondering met betrekking tot de opleidingen fotografie en drankenkennis is redelijk verantwoord omdat deze beroepstitels niet tegemoetkomen aan een maatschappelijke nood die vergelijkbaar is met andere opleidingen.

Daarnaast “lijkt” er volgens de afdeling Wetgeving van de Raad van State sprake van “onevenredige gevolgen (...) voor cursisten die de betrokken opleiding wel degelijk volgen met het oog op het verhogen van hun kansen op de arbeidsmarkt en (...) voor cursisten die zich bevinden in een precaire sociaal-economische situatie”, aangezien voor hen “geen enkele mogelijkheid tot vrijstelling of vermindering (geldt)” en “er geen enkele bovengrens is”.

Deze stelling wordt door de indieners van het amendement betwist. Ongeveer 80 procent van het aanbod is niet aan dit tarief onderworpen. Voor cursisten die zich in een behartenswaardige socio-economische situatie bevinden of een opleiding willen volgen om hun kansen op de arbeidsmarkt te verhogen, blijft het overgrote merendeel van het aanbod dus beschikbaar aan een lager tarief. Alleen voor deze specifieke opleidingen, die geen betrekking hebben op een studiegebied met een structureel knelpuntkarakter, zoals de opleiding sommelier of huishoudelijke decoratietechnieken, wordt het inschrijvingsgeld ook voor de cursisten die zich in een behartenswaardige socio-economische situatie bevinden, verhoogd. Bovendien kan, als in de toekomst één van de opleidingen wel degelijk naar een arbeidsmarktgerichte beroepskwalificatie zou leiden, het inschrijvingsgeld worden verlaagd. Voor wat

betreft de cursisten die een opleiding willen volgen die hun kansen op de arbeidsmarkt verhoogt, merken de indieners van het amendement nog op dat precies de opleidingen die deze kansen het meest verhogen aan een lager tarief dan 4 euro per lestijd worden aangeboden. Alleen als cursisten, ondanks deze vaststelling, alsnog een opleiding willen volgen die niet of alleszins in mindere mate hun kansen op de arbeidsmarkt verhoogt, zal het tarief van 4 euro per lestijd gelden.

De voorgestelde hervorming heeft daarom geenszins disproportionele gevolgen.

Gelijkheidsbeginsel – arbeidsmarktgerichte opleidingen

Tot slot merkt de afdeling Wetgeving van de Raad van State in nr. 7.3.2 van haar advies op dat de ontworpen regeling cursisten die zich in eenzelfde behartenswaardige sociaal-economische situatie bevinden verschillend behandelt “naargelang de opleiding die ze volgen al dan niet toegang geeft tot de arbeidsmarkt”. Het aanmoedigen van bepaalde arbeidsmarktgerichte opleidingen kan volgens de afdeling Wetgeving van de Raad van State “wellicht (...) verantwoorden dat binnen de categorie van cursisten die zich in een behartenswaardige sociaal-economische situatie bevinden, een verschillend inschrijvingsgeld wordt gehanteerd”. De afdeling Wetgeving van de Raad van State oordeelt echter dat dit “niet (kan) verantwoorden) dat (...) voor sommige cursisten op geen enkele wijze rekening wordt gehouden met hun sociaal-economische situatie”.

De kritiek van de afdeling Wetgeving van de Raad van State kan echter niet worden bijgetreden. De nagestreefde doelstelling om prioritair in te zetten op opleidingen die tegemoetkomen aan een maatschappelijke behoefte en/of aan de krapte op de arbeidsmarkt geldt net zo goed en in dezelfde mate ten aanzien van potentiële cursisten die zich in een behartenswaardige socio-economische situatie bevinden dan ten aanzien van andere cursisten. In dat opzicht is het pertinent en noodzakelijk om, specifiek voor deze studiegebieden, deze categorie aan hetzelfde tarief te onderwerpen. Zoals eerder aangetoond, zijn de gevolgen van deze maatregel bovendien geenszins disproportioneel. Omwille van dezelfde redenen is ook een gelijke behandeling van alle cursisten van opleidingen van 4 euro redelijk verantwoord. De ontworpen regeling schendt daarom het grondwettelijk gelijkheids- en non-discriminatiebeginsel, gewaarborgd in artikel 10 en 11 van de Grondwet, niet.

Datum van inwerkingtreding

De regeling treedt in werking op de dag van publicatie in het Belgisch Staatsblad.

